

ილოერი

«ის კი არაა სირსხვილი, რომ შეგარულად საუბრობენ, არამედ ისაა, რომ დანარჩენ ქართველებს არ გვეხვის შეგარული», – აკაკი შანიძე.

№518 (577) 23 თებერვალი - 8 მარტი 2022 წ.

სახალსო მოქარობა «სამეგრელოს» ორგანო

ფასი 50 თეთრი

«ქართული ენის წუთისოფელი» სამი ღვთაებრივი 4 საუნჯე და ოთხი გურჯი ეროვნებისა

«ერის განვითარება პირდაპირ დამოკიდებულია ენის განვითარებაზე. თუ ენა ერთ წარტილზეა შეჩერებული, ერის წინ მსვლელობას მოსაოპილია. თუ ენა უკან-უკან მიდის და ღატაკდება, აზროვნებას ერისა ქვეითდება, უკლურდება, ღარიბდება. სამეგრეო, თუ ენა წინ მიდის, ღლითი-ღლი იფურჩქნება, ვითარდება, მდიდრდება ფორმებითა, ერის აზროვნებას წაღში იყარტება, კალღონს იქანს, აყვავების ხანა უღვება...»

8 მოკრალაბული შესეიანება ქალბატონ ნინო სუნიგვილს ხეკვის გაგო ობობაია

ოტობაიას ცეკვა შექმნა ჩემმა დისწულმა, ოტობაიას ცეკვა შექმნა ჩემმა ძმისწულმა, სუნიგვილია, ნინო ჰქვია იმას სახელად. მე ვეუბნები დიდ ქალბატონს, მშვენიერ ნინოს, ნუ მაგრძნობინებ თავს ძვირფასო უთვისტომობით, გთხოვ, ამ ცეკვაში შეიტანო რეკონსტრუქცია, რგოლად შეჰკრი ეგ სიმრავლე თქვენი წყვილების.

ინჭას ქეკოღირთი! 5 ჭასთან დაღეჟი! – რატომ ეკებენ საბედოს წყალთან

9-11 სამართველოს ისტორია

ამ ისტორიულ ფაქტებს შეგნებულად უგალავენ სკოლის მოსწავლეებს და სტუდენტს ახალგაზრდობას
„აბა ქართველობავ, ახლა შენ იცი როგორ დანანებო თავს შენს ახლად შემოერთებულ ქებასა! ახლა შენ იცი, როგორ დაუმტკიცებ ქვეყანას მამა-პაპით ანდერძს: ქმა ძმისთვინა და შავი ღლისთვისაო!“

ვლადიმერ პუტინი თვლის, რომ დასავლური სანქციები გარდაუვალია

რუსეთმა უნდა გაიმყაროს საკუთარი ეკონომიკური სუვერენიტეტი და ეს მას დაეხმარება სანქციების წნეხის დაძლევაში, ხოლო ახალ სანქციებს მის წინააღმდეგ ნებისმიერ შემთხვევაში დაანებს — ამის შესახებ რუსეთის ფედერაციის პრეზიდენტმა ვლადიმერ პუტინმა პრესკონფერენციაზე განაცხადა. მისი თქმით, ანტირუსული სანქციები სრულიად არალეგიტიმურია და წარმოადგენს საერთაშორისო ნორმების უხეშ დარღვევას.

„ასეთი წინააღმდეგობის დაპლავის ერთადერთი გზა არის გავალი რაღაცეა შიგნიდან. პირველ რიგში ეკონომიკაში. სანქციებს ნებისმიერ შემთხვევაში დაგვიწინებენ. არის ასეთი მიზანი მთავრად, უკრაინის გამო თუ არ არის, მიზანი მანცა მოიპოვება. იმით, რომ მიზანი სულ სხვაა. მიზანია, დაგვიწინებენ რუსეთისა და ბელორუსის განვითარება. ამ მიზნისთვის, ყოველთვის გამოვიყენებთ ყველა საშუალებას, შიგნიდან არაღივიტიმური სანქციები. ეს სხვა არაფერია თუ არა არაპატი-
ლსინდისიერი კონსერვაცია“, — განაცხადა პუტინმა. მისივე თქმით, სანქციების წინაშე სხვა ქვეყნებიც არიან, მათ შორის ამერიკის მოკავშირეებიც, თუმცა „მათ კარგად იციან პირის მოკეტვა“.

ავტორი: კოკა კვიციანი

მსესხებლები 12,1%-ს საქართველოში ვადაადასტოვებენ უფიქსირდება — იანვრის მონაცემები

საქართველოში მსესხებლების 12,1%-ს ვადაადასტოვებენ უფიქსირდება. „კრედიტიფონს“ 2022 წლის იანვრის სტატისტიკის მიხედვით, 30 დღიდან 3 წლამდე ვადაადასტოვებენ, 227 323 მსესხებელს უფიქსირდება, კონტრაქტების რაოდენობა კი 404 439-ს შეადგენს. საერთო ჯამში, იანვრის მდგომარეობით საქართველოში საფინანსო სექტორის ვალი 1 882 322 ადამიანს აქვს, ჯამში 31 492 310 911 ლარის მოცულობის. აღსანიშნავია, რომ მსესხებლების 87,3%-ს ვადაადასტოვებენ უფიქსირდება, მათ შორის მდგომარეობით, ბანკებიდან 28 838 001 921 ლარის მოცულობის კრედიტი სულ 1 643 028 მსესხებელს აქვს აღებული.

ამასთან, სეპ-ის მიერ სხვა რეგულირებადი საფინანსო ინსტიტუტების (მიკროსაფინანსო, სესხის გაცემის სუბიექტი) კრედიტორი 620 778 ადამიანია, გაცემული სესხების მოცულობა კი 2 195 464 332 ლარს შეადგენს. კიდევ 18 517 ადამიანს კი, ჯამში, 458 844 658 ლარის სესხი ალბათ აქვს სალიზინგო, სამშენებლო და სხვა ტიპის კომპანიისგან.

ავტორი: თაია არლოტაძე

ტურიზმი აღდგენის ფლვარზეა?! — მსოფლიოში ჯავშნების რაოდენობა იზრდება

მსოფლიოში ჯავშნების რაოდენობა იზრდება. საცხოვრებელი სახლებისა და ბინების გამჭირავებელ კომპანია Airbnb-ში აცხადებენ, რომ მოგზაურები მსოფლიოს სხვადასხვა ქალაქებში საზოგადოებრივ ბრუნდებიან. გასული წლის ბოლო სამ თვეში დაჯავშნილი საცხოვრებლების რაოდენობა კი, თითქმის, პანდემიამდე 2019 წლის მაჩვენებელს ემთხვევა. Airbnb-ის შემოსავალი 2021 წლის ბოლო სამ თვეში 75%-ით გაიზარდა წინა წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით და 1,5 მილიარდ დოლარს მიაღწია, ეს კი, 20%-იანი ზრდაა 2020 წელთან შედარებით.

მთლიანობაში 2021 წლისთვის Airbnb-მა მიიღო 6 მილიარდი შემოსავალი, ხოლო ზარალი შემცირდა 352 მილიონ დოლარამდე. „2021 წლის იანვრამდე, სამ თვეში დაჯავშნილი ღამის რაოდენობა 49%-ს შეადგენს“, — აღნიშნულია კომპანიის მიერ გამოქვეყნებულ ინფორმაციაში, რომელსაც BBC ავრცელებს.

აქვე ნათქვამია, რომ აშშ-ში ურბანული ჯავშნები სრულად აღდგა, ხოლო მეოთხე კვარტალში მოგება 55 მილიონი აშშ დოლარი შეადგინა. „მიუხედავად იმისა, რომ ქალაქებში მოგზაურობა ჯერ კიდევ არ არის სრულად აღდგენილი 2019 წლის დონეზე, ჩვენ ვხედავთ მოგზაურთა დაბრუნების ნიშნებს“, — ნათქვამია განცხადებაში.

კომპანია ელოდება, რომ 2022 წლის პირველ სამ თვეში დაჯავშნილი საცხოვრებლების რაოდენობამ შესაძლოა, გადააჭარბოს, აღნიშნულ პროგნოზს ემატება ისიც, რომ ომიკრონის პერიოდში ჯავშნების აქტიური გაუქმების პროცესი არ აღინიშნებოდა.

ავტორი: ქრისტინე კაკანაძე

უსაფრთხოების სამსახურის ხნობით, ერთ წელიწადში საზღვრის 5000-ზე მეტი დამარცხდა დააპავეს

აფხაზეთის უსაფრთხოების სამსახური 2021 წლის განმავლობაში ენგურის ხიდის უკანონო კვეთის გამო დაკავებულებზე მონაცემებს აქვეყნებს. უწყების ინფორმაციით, გასული ერთი წლის მანძილზე მდინარე ენგურთან, სხვადასხვა ბრალდებით 5 ათასზე მეტი პირი დააკავეს. მათ შორის ძირითადად არიან

საზღვრის კვეთის წესის დარღვევის და მესაზღვრეების კანონიერი მოთხოვნისადმი დაუმორჩილებლობისთვის დაკავებულები. სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის მონაცემებით, დაკავებულთა უმრავლესობის მიმართ ადმინისტრაციული წესით დაიწყო სამართალწარმოება. 10 პირის შემთხვევაში კი „სისხლის სამართლის საქმე“ აღიძრა.

„სახელმწიფო საზღვარზე ალიკვეთა სხვადასხვა დანიშნულების საკონტროლის და ტვირთის უკანონო გადატანის 160-ზე მეტი მცდელობა. ამოღებულია 11 400 000 რუბლზე მეტი ღირებულების 33 800 შეკერა თამბაქოს ნაწარმი, 3 600 000 რუბლზე მეტი ღირებულების სამომხმარებლო საკონტროლი, 80 000 რუბლზე მეტი

ღირებულების სხვადასხვა კალიბრის საბრძოლო მასალა და 800 000 რუბლზე მეტი ღირებულების 28 ერთეული მაინინგის მოწყობილობა“. როგორც უსაფრთხოების სამსახურში აცხადებენ, ჩამოთვლილი კანონდარღვევებისთვის დაკავებულების მიმართ კანონით დადგენილი წესით გატარდა სამართლებრივი ზომები.

მოსკოვში სამსართულიან სახლში მდებარე ბინა, რომელიც თავის დროზე სტალინმა გენერალ მიხეილ მალინინს უსაჩუქრა მეორე მსოფლიო ომის დროს გამოჩენილი გმირობის გამო, იყიდება.

სახლი, სადაც აღნიშნული ბინა მდებარეობს, 1945 წელს არის აშენებული. შენობის ჭიშკარს ლომების სკულპტურა ამშვენებს, ამიტომაც ამ სახლს ლომებიან სახლს უწოდებენ, ან გენერლების სახლს. აქ ყოფილი საბჭოთა კავშირის ბევრი ცნობილი სამხედრო პირი, გენერალი თუ მარშალი ცხოვრობდა.

ბინას შენარჩუნებული აქვს პირვანდელი წყობა. დიზაინი შეცვლილია, თუმცა ბევრი ნივთი დატოვეს ხელუხლებელი.

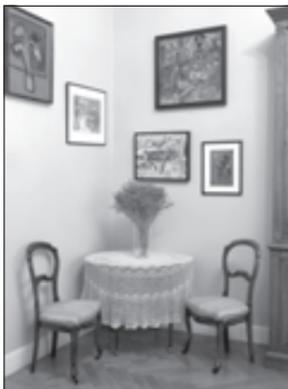
სახლში არის კაბინეტი, სასტუმრო ოთახი, სამზარეულოსთან არსებული სახლის უკ-

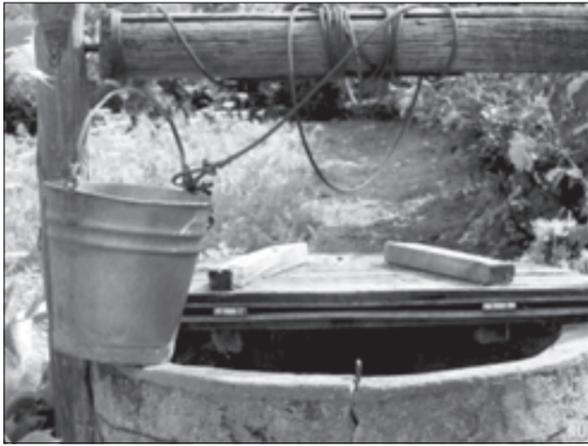
ანა გასასვლელი, ორი საძინებელი, დახურული სამზარეულო, აბაზანა, სტუმრის ოთახი და დიდი ჰოლი. სახლის საერთო ფართი 204 კვ.მ-ია. ჭერის სიმაღლე 3,5 მ. ფანჯრები ერთდროულად სამ ქუჩაზე გადის.

სახლი ანტიკვარული ავეჯით არის განწყობილი, აქვე არის ძველისძველი ძვირფასი ნახატები, საოცარი როიალი, პრინც ვილჰელმის საჩუქარი.

სახლი ონლაინ აუქციონზე 7 სექტემბრიდან არის გამოტანილი და შემოთავაზებული ყველაზე მაღალი ფასი 100 მლნ რუსული რუბლია.

მოსკოვში იყიდება ბინა, რომელიც სტალინმა გენერალს უსაჩუქრა

სამეგრელოში დღემდე შემორჩა ერთი ღიმილის მომგვრელი ტრადიცია — გასათხოვარ ქალთა დგომა ჭასთან მიცვალებულის დაკრძალვის დღეს. თქვენც შეგინიშნავთ, ალბათ, მათი სიმრავლე ჭასთან ამ დღეს, შესაძლოა, თქვენც გიხუმრიათ ან თავად თქვენ გაგხუმრებინ — ინჭას ქეკოდირთი! — ჭასთან დადექი!

თანამედროვე თებროლეც წყალზე მოელოდება თავის საბედოს და საბედოს მაძიებელმა კაცმაც იცის, რომ სასურველი ქალი შეიძლება წყალთან იპოვოს. რატომ წყალთან და არა სადმე სხვაგან, ვთქვათ, ხის ფართოფოთლოვან ჩეროში, რომელიც უფრო წარმატებით დაიფარავდა გოგონებს მზისა და წვიმისგან? დღევანდელი გადასახედიდან ალბათ იმიტომ, რომ ვაჟისთვის ჭასთან წყურვილის მომიზეზებით მისვლა გაცილებით იოლია, ვიდრე გოგონების კრებულში გარევა სადმე სხვაგან. მაგრამ ეს ტრადიცია მხოლოდ ყოფითი ხასიათისა არ არის, თუ უფრო ღრმად ჩავიხედავთ, მას მითოსურ ხანაში უდგას ფესვები და ინახავს რიტუალური მისტიკის — წყალთან საბედოს ძიების — ფილოსოფიურ საზრისს, რომლის თანახმად, ყოველივე წყლისგან იშვა და, წყლის მფარველობის თვინიერ, ახალი სიცოცხლის ჩასახვა და დაბადება, რაც ქორწინებას მოსდევს, ვერ მოხდება.

ასეთია პატარძლის წყალთან მიყვანების — „წყარმა მეყონფას“, მლაშე კვერისჭამის — „წყითკვარობის“ ტრადიციების საფუძველიც, მაგრამ ამას ჩვენ სხვა დროს დაუბრუნდებით, დღეს კი ამ რიტუალზე ჭარუსთან, წერამწერალთან კავშირში ვილაპარაკოთ, უფრო ზუსტად იმაზე, რატომ დგებიან ბედისმაძიებელი ქალები ჭასთან, სახელდობრ მიცვალებულის დაკრძალვის დღეს.

ჭარუ იგივე ჰერმესია (მეგრელები მას ერმის ვეძახით) ღმერთების ოქროსსანდლებიანი შიკრიკი, პოლიფუნქციური ღმერთი, ის, ვინც წერს ბედისწერის წიგნს, ხაზავს ბედისწერის ეტლის (მეგრულად ერტის) მოძრაობას ვარსკვლავიერ ცაში და ახალშობილს შუბლზე აწერს ბედსა და სიცოცხლის ხანგრძლივობას.

შესაძლოა, აქედან მოდის ერემზუტუც, მეგრული სახელი ამირანისა, რომელიც ცეცხლს სტაცებს და ისე ეთავებდება ჭქეა-ჭუხილისა და ცეცხლის გამგებელ დადი-ელიას, როგორც ავანტიურისტი ჰერმესი უდგას კრიჭაში ძეუსს — ზევებს. ირმის რძენანოვი ერემზუტუ ერმის რჩეულია, მისგან აწერია შუბლზე ზევსი — დადი — ელიასათვის ცეცხლის გამოტაცების მისია. ჭარუ — ერმი ლალად გრძობს თავს სამივე სკნელში და მათ შორის ჰადესის პირქუშ სამეფოში, რომელსაც ყველა სხვა ღმერთი უფრთხის.

ჰერმესი ერთადერთი შუამავალია სააქაოსა და საიქიოს

შორის, ის ადამიანთა სულთ-ამხდელია და მიცვალებულსაც ის აცილებს პირქუშ ქვესკნელში, თუმცა ზოგჯერ უკან აბრუნებს კიდეც. ცნობილია, რა საბედისწერო როლს ასრულებს იგი ორფეუსისა და ევრიდიკეს სამიჯნურო ტრაგედიაში და როგორ ამორებს მათ ერთმანეთს ხელმეორედ და სამუდამოდ, როცა ეს წყვილი არღვევს მის დათქმას — უკან არ მოიხედონ. სხვათა შორის ეს წესი ჩვენში დღევანდლამდე შემორჩენილი — ჭირისუფლას და, განსაკუთრებით, ქვრივს მეუღლის ახლად გაჭრილი საფლავისკენ არ მიახედებენ — ვემკვივნა! — ვამინერს!

ბუნებით ავანტიურისტი ერმი ენაწყლიანია, მოუსვენარი, ედება ყველაფერს, რაც საინტერესოდ ერვენება, თუმცა გამუდმებით იცვლის ინტერესის სავანს — მოგზაურთა და ვაჭართა მფარველობა იქნება ეს, ოქრომრავლობისა და დოვლათიანობის განხეხვა ადამიანებისთვის თუ, როგორც აღვნიშნეთ, ბედისწერის განსაზღვრა ახალშობილებისთვის.

ენაწყლიანობით და ავანტიურიზმით ერმი მარებლებს ენათესავება, მფარველობს

ინჭას ქეკოდირთი! ჭასთან დადექი! — რატომ ეძებენ საბედოს წყალთან

ნონა ქობალიას ბლოგი «მთვარის მოზაიკა»

კიდევაც მათ, როგორც ყველაზე წარმატებული დიდი მარებელი, გასათხოვარ ქალთა ბედ-ილბლის განმნესებელი, ძალუმს ნებისმიერი შემთხვევა სასიკეთოდ შეაბრუნოს მათთვის, ვისაც წყალობს.

ასე ხდება ეს ადამიანის სულთაყრის და მიცვალებულის დაკრძალვის დღეს, როცა იგი ერთი ხელით სულს ხდის მას ქვესკნელში წასაყვანად, მეორე ხელით კი ერთმანეთთან მიჰყავს ქალ-ვაჟი ახალი სიცოცხლის დაბადებისთვის. ერმის ამ თვისების ანარეკლია კიდევ ერთი, თუმცა ჭასთან დგომისგან განსხვავებით, უფრო მივიწყებული ტრადიციაა: ძველად გაუთხოვარი, იმედგადასურული ქალები, რომლებიც თვლიდნენ, რომ ჭარუს დაავიწყდა გათხოვება და ენერა მათთვის შუბლზე, მივიდოდნენ ოჯახში, სადაც სულთმობრძავი ადამიანი იწვა და კარებთან დადგებოდნენ იმ იმედით, რომ სულის ამოსახდელოდ მისული ერმი, თავის საქმეს რომ აღასრულებდა და უკან გამოვიდოდა, დაინახავდა, გაიხსენებდა მათ და ბედს წაანერდა შუბლზე. თუ მომაკვდავს ვერ მიუსწრებდნენ ან რაღაც მიზეზით ვერ დაიმშვენებდნენ იქ მისვლას, მაშინ დადგებოდნენ სამგლოვიარო კარვის შესასვლელი — მიონგარუს, რომ აქ მაინც დაახვედრებდნენ ახლა უკვე ცხედრის მინაში ჩასაძლოად მოსულ ერმის.

იყო სხვა ტრადიციაც, რომელიც ქალის სვე-ბედსა და ჭარუს უკავშირდებოდა, სხვათა შორის, ერმი წერილობის, ანბანის შემქმნელია, ამიტომ, წერამწერის ფუნქციასთან ერთად მას ეკისრება გზებზე აღმართულ ქვასვეტებზე, ქვის ტაბლოებზე მწერლის ფუნქციაც.

ანტიკურსა და მის არეალში არსებულ სამყაროში მარტოხელა ქალები თავიანთ უყვავიჭარობას, უიღბლობას შესტიროდნენ ერმის სახელზე და მისი ხელით აღმართულ სვეტებს და მის სამყოფლოდ მიჩნეულ მთებს.

შესაძლოა, სამეგრელოს იდუმალი მთა მინგარიეც ერმის, ერტის საბრძანისი იყო, მას შესტიროდნენ — მიანგარდეს უსვეო ადამიანები თუმცა ხალხური ვერსიით მინგარიე, მეგრული უპირატესად მტირალას, პირდაპურულს უკავშირდება. ერმისთან მინგარიეს კავშირის ვარაუდს ამყარებს ის, რომ ერმის ასტრალური სახე იყო მერკური, იგივე ტირია, ოტარიდი. ტირია — ოტარიდიდან მინგარიემდე კი ერთი ნაბიჯია.

და აქ უნდა დავასრულოთ ავთანდილის მიმართული ოტარიდი — ჭარუსადმი:

„ოტარიდო, შენგან კიდევ არვის მიგავს საქმე სხვასა: მზე მარბრუნებს, არ გამიმშვებს, შემყრის და მიმცემს წვასა;

დაჯე წერად ჭირთა ჩემთა, მელნად მოგცემ ცრემლთა ტბასა,

კალმად გიკვეთ განლობილსა ტანსა წვრილსა, ვითა თმასა“

ჭარუს წყალობას, უტრემლო სიყვარულს გისურვებთ ყველას.

ბჭარათ დო ბრაბადუათ

მათუზ ოსარეხე

მარბალურ ნინაშა ბინათანგალი: გიორგი ა. სასოკია

მა მარდის ვუგანქ „ლაზებურა“ ს — ეუროპაშ ლაზურ ასოციაციას დო პატონ ჰასან ჭურჭავას მუნეფიშ მოხვარაშე თე კვირბიშ გიშაქუმალას.

გიორგი ა. სასოკია

დასაწყისი იხ. №517, 2022 წ.

დუდი 7 ფუცი დო გამეირი

1. ვაგარქათ, მუდა ვაგარქათუნ.
2. მუდა ნამ გარქათ გიგარქენთენ დო ნამ გოროთ გუზიშინთენ, თიზმათ გორზიშინა თქვა.
3. მუშენ უჯინექ ფუციის სქან ჯიმაშ თოლს, მუჟამს დორხველ თოლს გამერს ხოლო ვარწყექენ?
4. ვარდა მუჭო უნინქ სქან ჯიმაშ: ქემამ-ქივი, გეშაილევა თოლზე ფუცი, დო ამარ, სქან თოლს ხოლო გამერიე!
5. თუცუ, დიო სქან თოლზე გამერ გეშე-ლი დო უკულ ქოძირუნქ, მუჭო ეშეღენ ფუცი სქან ჯიმაშ თოლზე.
6. ვემეჩათ ნიმდა ჯოლორეფს დო ვართ სქან მირგატეფ ანურღვათ ლეჯეფს, მუდა კუნხეფით ვაჩაბახუნ თინეფ დო მიკორ-თას თქვა ხოლო ვაკორიფანენ.

გორით დო ქოძირუნთ

7. „ქითხით დო ქემგარჩამუნა; გორით დო ქოძირუნთ; დუხაკეთ დო გოგანჯამუნა.“
8. მუდა არძა, მით თიხინსენ - მეთმიდენს, მით გორუნს — ძირუნს დო მით უხაკუნს - გეანჯამუ.
9. რენო თქვან შქას თიჯგუა კორი, დორხველ სქუა ქობალს თხულენდასენ დო თინა ხოლო ქუას არძენდასენ?
10. ვარდა, ჩხომ ქოთხუნას დო გვერ მიარძუასენ?
11. ოდო, თქვა, უბადოეფქ, ქოძირუნა ჯამიერ მიოჩამალეფიშ მეჩამა თქვან სქუა-ალეფეშადა, უმოსო თქვან ჟინ მუმა მეჩანს ჯამის თის, მით ქოთხინსენ.
12. ათემუნ, ირველს, მუჭოთ გოკონა მოიდირთან ადამიერეფქენ, თქვა ხოლო თემ მუედირთით თინეფს. მუდა თენა რე თური დო გურთაარხეფ.

მუჭოთ ინფირა რზა რინაშა

13. „მინლით ინწირა ფარდიკარით, მუდა ლაფართია რე ფარდიკარ დო განიორიე რზა, ნამუს ოდინაფეშა მექუნსენ, დო მია-რე გილულა თის.“
14. მუდა ინწირა რე ფარდიკარენ დო ინწირა რე რზა, ნამუს რინაშა მექუნსენ, დო კეპეფ ძირუნა თის.“

მეტყურანჯე ბურთაარზი ფიათ ირინაშა

15. „მურიდეთ მეტყურანჯე გურთაარ-ზეფს, ნამუეფით შხურიშ მიკაქუნალით მოთმულა თქვანდა, დინახალეშე ხოლო მახვამილაფარ გერეფ რენა.“
16. მუნეფიშ ნიათ ირინენთ თინეფს. მუ-ჟამ რდუ ქაცუშე ეურძენს ნილუნდეს ვარ-და იახსარგეშე ლულისენ?
17. ათამ, ირ ჯგირ ჯა ნიას ხოლო ჯგირს ირძენს, გილახა ჯა ხოლო ნიას ხოლო გი-ლახას ირძენს.
18. ვეშულეშ ჯგირ ჯას გილახა ნია გემ-კიდასენ; დო ვართ გილახა ჯას შეულეშე ჯგირ ნიაშ მიკოლალა.
19. ირ ჯას, ნამუს ჯგირ ნია ვამულუ, ჭკი-რუნა დო დარხინს მითამაყათანა.

20. ათამ ნამდა, მუნეფიშ ნიათ ირინენთ თინეფს.

ვართ არძა, ნამუთ მიჩიბუ: თარა! თარა!

21. „მით მეჩიბუ: თარა, თარა!“ არძა ვემ-შურს ცეფიშ სეფურეშა, ინა ვარ თინა, მით ქიმიუნს ჩქიმ ჟინ მუშამ ნება-კორინს.
22. ბრელ მინინს თიმ დლას: თარა, თარა! სქან ჯოხოზუთ ვაბგურთაარხენდითო? სქან ჯოხოზუთ ვაბთხოზუდითო თარანა-კეფს დო სქან ჯოხოზუთ ვავორთუდითო ანდა მერეთეფს?
23. იმწილა მა მუეოშინანქ თინეფს: მა დლას ვაჩინენდით თქვა, ჩემერცხით, უთურობამ მაქიმინალეფ.

სვინარი დო რუნეზ გავუფ

24. „ათემუნ არძას, მით ირჩილე თე ჩქიმ ზიტყვეფს დო ორთუ თინეფსენ, მეთმუგუ-რუანქ ჯამესვენერ კორეს, ნამუქ ცუდე კირ-დეს გეიგუ.“
25. ქომორთ ჭვიმაქ, გეგნოსოფეს წყარ-მალუეფქ, გეშალეს ბორიეფქ დო ქაბაკეს თი ცუდეს; თიქ ხოლო ვეკირთუ, მუდა კირ-დეს რდუ დორხილი.
26. არძა თინა, მით ირჩილე თე ჩქიმ ზიტყვეფს დო ვართუ, მეთმიგურუ რუნეზ კორეს, ნამუქ ნემის გეიგუ ცუდე.
27. ქომორთ ჭვიმაქ, გეგნოსოფეს წყარ-მალუეფქ, გეშალეს ბორიეფქ დო ქაბაკეს თი ცუდეს. თიქ ეკირთუ დო ძალამ კაბეტ რდუ თიმ ეკორთა.“

იესო ოგურუნს მუჭო სემონქოფაი

28. მუჟამს იესოქ მათუ თე ზიტყვეფენ, კათაქ გობირინაფილქ ქოდოსქიდუ თიმ მანჯღვერობათ.
29. მუდა თინა ოგურუნაღუ თინეფს მუ-ჭო ხემონქოფამ დო ვართ მუჭო თინეფიშ კირბენჯეფი.

დუდი 8 შატიბერჯიშ სქილადა

1. გვალაშე დიკმალუს ლიანგ კათა გეთხოზუდუ უკალე.
2. ამარ, ქემერთ თიშა შატიბერჯიქ, დოხ-ვამუ დო უნუ: „თარა, ქოგოკონდა, შეილე-ბუ ჩქიმ გოხალინუა.“
3. ქემოჭირინუ ხე, მიკურაუ თის დო თქუ: „მოკო, გიხალინენ!“ დო უშურეთ გი-ხალინუ თიქ მუშ შატიბერჯეშე.
4. უნუ თის იესოქ: „გიჩქუდას, მითინს ვა-უნუა, ინა ვარ დო, მუე დო ქახვად პაპას დო ქოგულე ძღვინი, მუთ ზოჯუ მოსექ თინე-ფიშ დასამონმობელო.“

ოვიფადიშ მოინალეა სქილადა

5. მუჟამს კაპერნაუმეშა მიშელუნ, ოშიმ-დუდექ ქემერთ თიშა, ეზნახუ
6. დო უნუ: „თარა, ჩქიმ მოინალე ცუდეს

მიჯანუ აკონთხაფილ დო შხანიერო იტან-ჯეზუ.“

7. უნუ თის: „მას ქომურქ დო დუვოსქი-ლიდუანქ თის.“

8. თი ოშიმდუდექ ხოლო უნუ გამუო: „თა-რა, ვავორექ დადარ, ნამდა ჩქიმ მერჭელ-თუდო მონილენ, ხვალე ზიტყვა ქოთქვი დო დოსქიდუ ჩქიმ მოინალე.“

9. მუდა მა ხოლო ხემონქოფამ თუდო მა-რენჯ კორ ვორექ დო ჩქიმ ხეშ თუდო მიქუნს ჯარიშკორეფენ. ართის ვერიეზუქ: მეუ-მაქ დო მეურს. შვას: მორთ- მაქი დო მოურს. ჩქიმ ჭკორს: ქოქიმინ-მაქ თენა! დო ორთუ.“

10. თენა მუჭო ქოგეგუნ, იესოს გუკვირ-დუ დო მუშ აღმაქვენჯეფს უნუ: „ამანო გე-ჩიებუთ თქვა: ისრაელს ხოლო ვამაგორ მა ათეჯგუა რნუმაქ.“

11. თქვა ხოლო გეჩიებუთ, ნამდა ბრელ ქომულა ბჟაიოლეშე დო ბჟადალეშე, დო ქოდდოხოდუნა აბრაამწიკლა, ისაკწიკლა დო იაკობწიკლა ცეფიშ სეფურს.

12. სეფურიშ ერჩქეფ ხოლო გეგნირღვა-ფუნა გარაგანიშ უქმელაშა. თექ ივაფ ნგა-რა დო კიბირეფიშ ღორჭოლი.

13. დო უნუ იესოქ ოშიმდუდეფს: „მეუ დო მუჭო ირნუმი, თემ მეგარას.“ დო თიმ ბჟამს დოსქიდუ თიმ მოინალექ.

გიჟანითოლაპა პიტრეშ დიანთილიშ

14. იესოქ ქემერთუ პეტრეშ ცუდეშა დო ქოძირ თიმ დიანთილ დონჯირელ, ჩხე ლა-ხალათ ამაჭოფილი.

15. ქეგულატუ თიმ ხეს დო ჩხე ლახალაქ გულუ ოსურს, თიქ გემნადირთუ დო ენი-ნალ თინეფს.

16. მუჟამს ეკონჯუ, მიარე ალიან ქო-მიცონეს თიშა დო თიქ ზიტყვათ გადინუ მუ-რეფ დო არძა ლეხი დასქილიდუ.

17. მუდა ქოყუას ესაია გურთააზრიშ ნა-რაგადუქ, ნამუთ იჩიებუ: „თიქ გეჭოფუ ჩქინ უჭყანობეფ დო ქიხარგუ ჩქინ ლახარეფ.“

18. მუშ განმიკ ლიანგ კათა მუჭო ქოძი-რუნ, იესოქ უზოჯუ მელე გინულეზუდეს-კო.

19. მიკინ ართ კირბენჯიქ დო უნუ: „მან-ჯღვერ, მიდგაქუნუქ, სოდე ოკო ვედენ.“

20. იესოქ უნუ თის: „მაძვაძვალეფს ომა-ნეეფ ულუნა დო ჟინ სქილედეფს-ოგვადო-ეფ. კოჩიშ ერჩქის ხოლო ვაგარქუ, სო მითა-ჭოფუას დუდინ.“

21. შვას ნანაფეფეშე ხოლო ართიქ უნუ თის: „თარა, ნება ქომურქ, დიო მიდაფრთე დო მუაჩქიმ დობთხორენ.“

22. მარა იესოქ უნუ თის: „სი მა მოლმაც-უნი, ლურელეფქ მუნეფიშ ლურელეფ დო-თხორან.“

ზულაშ დარჩაქალაშა

23. ქენოდოხოდ თიქ ნიშის დო მუშ ნანა-ფეფეშე ხოლო ქაქუნეს.

24. დო ამარ, გეტირხ დიდ გილაშონთა-ფიქ ზუდას, თემ ნამდა, ნიშ ნიარეფით იფო-რუდუ. თის ხოლო ლურდუ.

25. ქემერთეს თიშა, გაკურცხინუეს თინა დო უნუეს: „თარა, მირსხით, ბდინუთ.“

26. უნუ თინეფს: „მუქ დოგოშქურინუეს, ჭუტათ მორნუმიეფ?“ უკულ გემნადირთ, გოჟამარუ ბორიეფ დო ზულა, დო ქოდოლ დიდ ყურდგუაქ.

27. ადამიერეფ გოკვირინაფილ რდეს დო იჩიებუდეს: „მინ რე თენა, ბორიეფ დო ზუ-ლა ხოლო თეს დოთმაცუნუნან?“

შირ ალიანოშ სქილადა

28. მუჟამს მელე, ლადარინარეფიშ ქიანა-შა ქემერთუნ, ქანოხვად შირ ალიანექ, ნა-მუეფექ ონთხორეფეფეშე გიშართეს ძალ-ამს გოჟამარეფეფექ, თემ ნამდა მითინ ვა-ბედუდ თი რზას ულას.

29. დო ამარ, გაიშქეფს ღვარაფ: „მუ გო-კო ჩქინდე, ლორონთიმ ერჩქ? ბორჯალეშე ადრე ქომოირთუმუნო თაქ ჩქინ მატანჯე-ბელო?“

30. თინეფეშე მოიქილეთ იდიარდუ ლეჯე-ფიშ დიდ კორთი.

31. ალიანეფექ ქეზნახეს თის: „ქომო-რაყანთედა, ლეჯეფიშ კორთეშა იშენთ გენ-შმაშქვით.“

32. უნუ თინეფს: „მეუთ!“ თინეფექ ხოლო გიშელეს დო მიშელეს ლეჯეფეშა. დო ამარ, ნთელ კორთიქ გიოლ კოდემეშე ზულაშა დო წყარს დიშქვიდუ.

33. ჭყიშეფექ ხოლო ინტეს, ქემერთეს ნო-ლაშა დო ქეჩუეს ირფელ, მუთ ალიანეფს ალოლესენ.

34. დო ამარ, ნთელ ნოლაქ გიშელუ იესომ დომახვამილაფარო დო, მუჭო ქოძირეს თი-ნა, ქეზნახეს, მუნეფიშ ორაგვეფს მიკორი-ლათუდუკო.

დუდი 9 სინიერიშ სქილადა

1. ეთიმწიკლა ქენოდოხოდ ნიშის, მელე გინილე დ ქემერთუ მუშ ნოლაშა.

2. ამარ, ქემულსონეს თის ნორჩალო ინონ-თახაფილ ხინძირ. იესოქ მუჭუას ქოძირ თი-ნეფიშ რნუშან, უნუ ხინძირს:

„გემანგარ სქუა, გეალალებუ სქან ცო-დეფ.“

3. ამარ, ნამთინე კირბენჯიქ მუშოთ თქუ: თე კორ ადღანენსია.

4. იესოს ხოლო ქეჩქედუ თინეფიშ გა-სარხეფი დო უნუ: „მუშენ ზმონენთ თქვან გურს უბადოს?“

5. მუ უმოს ეფიე-რაგადი: სქან ცოდეფ გეალალებუ, დო ვარი, რაგადი: გედ დო გი-ლი?“

6. მუდა გიჩქუდანი, ნამდა კოჩიშ ერჩქის დიადიხას ულუ ცოდეფიშ ალალებუშ ხემონ-ჭყოფა, — ათამ უნუ ხინძირს — გედ, გე-ჭოფ სქან ონჯირუ დო მეუ სქან ცუდეშა.“

7. თიქ ხოლო გედირთ დო მიდართ მუშ ცუდეშა.

8. თემ მემავინ კათას უკვედუ და ადიდო-რენდ ლორონთეს, ნამუქ ათეჯგუა ხემონ-ჭყოფა მეჩუ ადამიერეფსენ.

მასქილაფარ ჭვებიაშეფს ოსახვილუნა

9. თექიანობას მუჭო ჩერცხუ, იესოქ ქო-ძირ კოჩი, ნამუ ოკაჟენკილა ხედუ, ჯოხოდ მათე, დო უნუ თის: „ქომაცუნუ.“ თიქ ხოლო გედირთუ დო ქაქუნუ თის.

10. მოხვად თემ, ნამდა თინა მუეფელნი-კი-ლა ხედუ ცუდეს, მიარე მაკაჟექ დო ჩილა-თირექ ქომორთუ დო ქეგლადოხოდ იესომ დო თიმ ნანაფეფეშე ხასლას.

11. თენა მუჭო ლებარეფექ ქოძირესენ, უნუეს თიმ ნანაფეფეს: „მუშენ ჭკომუნს დო შუნს თქვან მანჯღვერ მაკაჟეფენკილა დო ჩილათირეფენკილა ართო?“

12. თიქ მუჭო მირჩქილე თენან, უნუ თი-ნეფს: „მასქილადაფარ სინთელუამეფს ვა-რინ, ჭვებიაშეფს ოსახვილუნა.“

13. მეუთ დო დიგურეთ, მუს შანენს: ჭყო-ლოფა მოკო დო ვართ ოკიბირალე; მართა-ლეფიშ ვარინ, ჩილათირეფიშ მომაჭანაფა-ლო მოფრთი.“

აიხუნაშენ

14. თიმწიკლა ქემერთეს თიშა იოანემ ნა-ნაფეფექ დო უნუეს: „მუშენ რე, ნამდა ჩქი

ნანაში ნინაში

დო ლებარეფ ვპირუანენთენ, სქან ნანაფე-
ეფ ხოლო ვაპირუანენან?

15. უნუ თინეფს იესოქ: „შილებენო ირგუ-
ან მედიარეფეგქენ, სონდარო ნაფა მუნეფ-
ნკილა რენ? მარა დოდირთუ დღალეფ, მუ-
ჟამს ნაფას მიდულანა დო თიმნკილა იპირუ-
ანენან.

16. ჯვემ მიკაქუნალს მითინ ვეგოჭანს
ახალ შილიმ გიოჭალს, მუდა ახალო გეჭელ
მისოფუ მუკოქვენჯეშე დო რხვილ უანნამ
გინირთუ.

17. ვართ ახალ ღვინს დინაბუნა ჯვემ ხა-
ლანეფს. შხვანერო ხალანეფ ხორცქუ. ღვინ
ხოლო დოდირთუნს დო ხალანეფ ხოლო დი-
ნუ; ინა ვარ მუჟამს ახალ ღვინს ახალ ხალა-
ნეფს დინმაბუნან, ჟირხოლო ირუაფ.“

კაპარათ ალაღურელ ოსური

18. მუჟამს თინეფს თეს ეჩიებუდუნ, ქე-
მერთუ თიშა ართ თარგქ, პატ გემქნ დო
უნუ: „ჩქიმ ცირასქუაქ ასედე ღურ, მარა
ქომორთ, სქან ხე ქეგედვი თის დო გეთე-
ლებუ.“

19. გამწოდირთუ იესოქ, ქაყუნ თის დო
თიმ ნანაფეფეკ ხოლო თინკილა ართო.

20. ამარ, ართ ოსურგქ, ნამუ ვითოჟირ ნა-
ნას ალაღურელ რდუ კამარათენ, უკახალე-
შე ქემერთუ დო ხე მიკურაუ თიმ მუკოქვენ-
ჯიმ კართეს.

21. მუდა მუშოთ იჩიებუდ: თიმ მუკოქვენ-
ჯის ხოლო ხე მიკურაუენ, დობსქიდუქია.

22. იესოქ ხოლო მიკირთუ, ქოძირ თინა
დო უნუ:

„გურ გიმანგარ, ოსურსქუა, სქან რნუმაქ
დოგოსქილიდუ.“ დო ოსურგქ თიმ ბჟამს
დოსქიდუ.

23. ქემერთ იესოქ თარიმ ცუდუმა, ქოძირ
თექ მაჭირფანეფ დო ებუძორილ კათა.

24. უნუ თინეფს: „მეუთ თაურეშე, მუდა
ცირა ვაღურელე, თის ლურს.“ დო ოძიცეთ
გეირდეს თინა.

25. კათა მუჟამს გეგნიონეს, თიქ მიხილ,
ხე ქომოთხუ ხეს დო გამწოდირთუ ცირაქ.

26. თე ანბექ ნთელ თი საგანოს მედუ.

შირ სვერეპ სქილადა

27. მუჟამს იესო თეურეშე მიშუნ, ჟირ
ცვერექ ქათხოზ და იჩიებუდეს: „ქომიჭყო-
ლოფეთ დავითიმ ერჩქი!“

28. მუჟამს იესოქ ცუდუმა მინილუნ, ქა-
დირთეს თის ცვერეფეგქ. უნუ თინეფს
იესოქ: „ქორნანანო, ნამდა მა შემიღებუ
ათუშ ქიმინუნან?“ თინებ ეჩიებუნა თის: „ქო,
თარა!“

29. თიმნკილა ხე მიკურაუ თინეფიმ თო-
ლევს დო უნუ: „თქვან რნუმაშნეთო მეგა-
ჩან!“

30. დო გეიანჯეს თინეფს თოლევეგქ.
იესოქ გენჭირელო გათხილუ თინეფ დო
უნუ: „გირქუდან, მითინქ ვაგეგას.“

31. თინეფეკ ხოლო გიმილეს დო ნთელ ქი-
ანას მოდვეს თიმ ანბე.

ლოუ პრაგადაფა

32. თინეფეკ მუჭო გიმილეს, თიშა ქო-
მიცონეს თარნაკ ლოუ კოჩი.

33. მუჟამს თარნაკეკ გექმერაფუ, ლოუქ
ნინა გეკილუ. გობირინაფილ კათა იჩიებუდ:
ათეცალ მუთუნ დღას ვამოხვალამენია ის-
რაელს.

34. ლებარეფ ხოლო იჩიებუდეს: თარნა-
კეფიმ თარით რაცუნსია თარნაკეფს.

კათამ ეტოდ იესოს

35. გილეშუ იესო არძა ნოლას დო ოფუ-
ტეს, ოგურუნანდ თინეფს სინაგოგეფს, ქა-
დაგენდუ სეფურით ოხარებეს, ოსქილიდუ-
ანდუ ირნერ ლახალას დო ირნერ უანჯო-
ბას.

36. კათამ გვართა მუჭო ქოძირუნ, ეცოდ
თინეფეკ, მუდა თინეფ აშარციებულეფ დო
გოციმილევ რდეს, მუჭო უჭყიმე შხურინ.

37. თიმნკილა მუშ ნანაფეფეს უნუ: ოგი-
მუ ბრელიე, მოხანდეფეფ ხოლო-მორჩილო.

38. ათეშენ ეზნახით ოგიმუშ თარას, ნამ-
და მოლაჩქვას მოხანდეფეფ მუშ ოგიმუშა.

ღუდი 10 ვითოჟირი გიგანორა ციჟეფო

1. ნესათ ქოდუდუ მუშ ვითოჟირ ნანა-
ფეს დო ქემქნ თინეფს ხემონჭეოფა უნუნ-
დურ შურეფეგქენ, მუდა ქურაფუდესკო თი-
ნეფ დო დუსქილიდუაფუდესკო ირნერ ლა-
ხალა დო ირნერ აშარციება.

2. თენა რე თი ვითოჟირ ციქვიმ ჯოხოზუ-
ეფი: მართან სიმონი, პეტრეთ ჯოხოზენი,
დო ანდრია, თიმ ჯიმა, იაკობ ზებედემ ერ-
ჩქი დო თიმ ჯიმა იოანე,

3. ფილიპე დო ბართლომე, თომა დო მა-
თე მაკაჟი, იაკობ ალფემ ერჩქი დო ლებეო-
სი, ნამუს ქეგიადუ ჯოხოზო თადეოზიქ,

4. სიმონ კანანარი დო იუდა ისკარიოტა-
ლი, ნამუქ გოჩუ თინა.

ვითოჟირი გოჩუაქა

5. თე ვითოჟირ მიდაჩქუ იესოქ, ქაჩინე-
ბაფუ დო უნუ: „აჯამეფიმ რზას ვედათ დო
სამარილეფიმ ნოლაშა ვემშართათ;

6. ინა ვარ მეუთ ისრაელიმ ცუდემ დინა-
ფილ შხურეფეგქა.

7. მუჭო ქემურთენ, ქიქადაგით, ნამდა
მონჭაფილიე ცვეფიმ სეფური.

8. ჭვებამეფ დასქილიდეთ, ღურელეფ
გაანთელით, შატბერჯეფ გოშხაფით,
თარნაკეფ ქარაქით. უგუმწონამო მეილე-
ბუნა დო უგუმწონამოთ ქემეჩით.

9. ვეჯუმუთა ვართ ორქო, ვართ ვარჩხი-
ლი, ვართ ლინჯი თქვან ორტყაფუფეთ;

10. ვართ მეკირილ რზას, ვართ ჟირ მიკა-
ქუნალ, ვართ კურხმადვალ, ვართ ხეშობიგა,
მუდა მოხანდე მუშ ორდუმ დადარიე.

11. ნამ ნოლაშა ვარდა ოფუტეშა ხოლო
ვემშართათენ, გექეთიკითხით, მინ რე ოსქ-
ვებური, დო თექ ქოდოსქიდიოთ, სომიშახ გი-
მიშათენ,

12. ცუდუმა მინულამ შვანს გომორძეუა
ქუნით თის ათამ: თუნობა თე ცუდეს.

13. ცუდექ დადარექ ქეცუდა, თქვან თუნო-
ბა ქემილე თის; ვეცუ დადარექქა, თქვან
თუნობა თქვა დოგართუნა.

14. მით ვემეილენა თქვა დო ვემირჩქილუ-
ანა თქვან ზიტყვეფესგა, იმნკილა, ცუდემე
გიმულას ვარდა ნოლაშე გიმულას, დიფარ-
თხით ხვერ თქვან კურხეფეგქ.

15. ამანო გეჩიებუთ თქვა: სოდომიმ დო
გომორიმ დიხას უმოსო მელექინებ გარქამ
დღას, ვანდარო თი ნოლას.

შხურ გარეფეშას

16. „ამარ, მა მიდგორქვანთ თქვა, მუჭო
შხურეფს გერეფქას. აბა, რდათ სვენერეფ,
მუჭო გვერეფ, დო უნუკურეფ, მუჭო ტო-
რონჯეფ.“

17. შურიდეთ ადამიერეფს, მუდა თინეფ
გინორჩანა გუმაჯინე სხუნუეფეგქა დო მუ-
ნეფიმ სინაგოგეფს დორზღვინდუნა თქვა.

18. მიდაგიცონანა გამაგეფეგქა დო მა-
ფეფეგქა ჩქიმ გურუმენ, თინეფეგქოთ დო აჯა-
მეფეგქოთ დუმეფოთაფალო.

19. მუჟამს გინორჩანა თქვა, ვესოფათ, მუ-
ფთქუათ ვარდა მუჭო ფქიმინათია, მუდა
თიმნკილა მოგაჩამუნა, მუთ ოკო თქუათენ.

20. მუდა თქვა ვათქუანთენ, ინა ვარ
თქვან მუმამ შური თქუანს თქვანს.

21. ჯიმა ჯიმას გინორჩანს ოღურალო დო
მუმამ სქუას; გეცენა სქუალეფ მასქერეფიმ
უკნუო დო დაზლოდუნა თინეფს.

22. არძამე გოჯოგელო ივაფუთ ჩქიმ ჯო-
ხოზუმ გურუმენ; ლიამახ მათინეფ ხოლო გი-
ნოსქიდუ.

23. მუჟამს ართ ნოლას თხოზინს დოიჭყა-
ნან, მაჟიამა ინტით. ამანო გეჩიებუთ თქვა:

ვამაჭიშუანთ ისრაელიმ ნოლეფიმ გოლე-
ბას, ნამდა კოჩიმ ერჩქი ხოლო ქომურს.

24. ნანაფე მაჯღვერეშე უმოს ვარე, ვართ
ჭკორიე მუშ პატენეშე უმოს.

25. დასაბალე ნანაფეშოთ თიცალ
რდასენ, მუნერით მუშ მანჯღვერიე დო
ჭკორეშოთ- მუნერით მუშ პატენიე. ცუდემ
მინჯეს ბელზებელ ქეგოდვესგა, ხოლო
უმოს, თიმ ფანიაშ მაკათურეფსგა.

26. ათეშენ ვაგაქურენან თინეფეგქა, მუ-
და მუთუნ ვარე ფორილი, ნამუთ ვეგეგ-
გამებუნ დო ნოფორი, ნამუთ ვეგეგებუნ.

27. მუსით თქვა უკმელას გირაგადუთენ,
სინთეს რაგადეთ დო მუსით ცუჯით მირჩ-
ქილუანთენ, ბანეფს იქადაგით.

ვაგაქურენან თინეფეგქა

28. „ვაგაქურენან თინეფეგქა, მით ანაგის
ცვილუნსენ, შურიმ ცვილუა ხოლო ვემულე-
ბუნ. უმოსო თიმ გომქურუდან, მისით მუ-
რიმ დინაფა შეულეგ გენას დო ანაგის ხო-
ლო.

29. ვარენო, ნამდა ჟირ ბალირე ართ ასა-
რო გიმჩამუნ? მარა ნამთინ ვადოლუ გიმე
თქვან მუმამ ნებამ უმუშო.

30. თინა, ნამდა თქვან დუდეს თუმა ხო-
ლო კოროცხილიე.

31. ვაგაქურენან: ბრელ ბალირეშე უჯ-
გუმეფ რეთ.

ქირსუ სვენა დო მარაბა

32. „არძას, მით მა ბრინებულენს ადამიე-
რეფიმ ნოხლე, თის მა ხოლო ბრინებულენქ
ჟინ მუმამ ნოხლე.

33. მით მივარიენს მა ადამიერეფიმ ნო-
ხოლენ, თის მახოლო ვივარიენქ ჩქიმ ჟინ
მუმამ ნოხოლე.

34. ვაჩქუდან, ნამდა დიადიხაშა თუნო-
ბამ მუმალალო მოფრთენ ვარ, ბორზა-
ლიმ მომალალო მოფრთ.

35. მუდა ქომოფრთენ, ოკო გოფრთე კორ
მუმ მუმამე, ცირასქუა მუმ დიდაშე დო ნო-
სა-მუმ დიანთილეშე.

36. კოჩიმ ნტერეფ მუმ დინახალიენეფ
ივაფუნა.

37. მისით მუმამ ვარდა დიდა ჩქიმდე უმო-
სო უცორსენ, თინა ვარე ჩქიმ დადარი, დო
მისით ერჩქი ვარდა ცირასქუა ჩქიმდე უმო-
სო უცორსენ, თინა ვარე ჩქიმ დადარი;

38. მით ვეჭოფუნს მუმ ჯვარს დო ვა-
მაყუნუ, ვარე ჩქიმ დადარი;

39. მით მუმ შურს ძირუნსენ, მიოდინუნს
თის, მარა მით მუმ შურს ჩქიმოთ ოდინუ-
ანსენ, ქოძირუნს თის.

ვით მა ვითეფილენს

40. „მით თქვა მეთეილენან, მა მეთემმი-
ლენს, მა მით მეთემმილენს თინა ხოლო,
ჩქიმ მომარქუმალას მეთმილენს.

41. მით გურთაარზის მეთმილენსენ გურ-
თაარზიმ ჯოხოზუთენ, მიდენს გურთაარ-
ზიმ უზურზომას, დო მით მართალს მეთმი-
ლენს მართალიმ ჯოხოზუთენ, მართალიმ
უზურზომას მიდენს.

42. მით ქოჩანს ართის თე ნიპეფეგქე
ოკონდა ართ ნურუნუმა რგილ ნყარს ნანა-
ფემ ჯოხოზუთენ, ამანო გეჩიებუთ თქვა,
თის ვაუდინუ მუმ უზურზომა.“

ღუდი 11 იონა მანათალიშ ვეპითხირი

1. მუჟამს გაათუ იესოქ მუშ ვითოჟირ ნა-
ნაფემ დოზუკოლენ, მიდართუ თეურეშე
თინეფიმ ნოლეფეგქა ომანჯღვერეშა დო
ოქადაგებელო.

2. იონექ ხოლო ოხვილუს ქოგეგ ქირსემ
საქვარეფ დო მუმ ნანაფეფეკ ქემურქუ.

3. მუდა ქუთქუალუდო თიშა, სი რექ თი-

ნა, მიქით ოკო მორთასენ დო ვარი, შხვას
ოკო ველუდათო?

4. იესოქ უნუ თინეფს გამუო: „მეუთ მა-
შინეთ იოანეს, მუსით ირჩილეთ დო ორ-
ნყეთ:

5. ცვერეფეფ ორწყენა დო ხუნკეფ გილე-
ლა, შატბერჯეფ იხალინუნა დო ცუნგეფს
არჩილენა, ღურელეფ ეთმედირთუნა დო
გოლილატირეფ ხარენა.

6. უბედინერაშიე, მით ვემეჩირთუ ჩქი-
მეგენ.“

იონაშ ლოგინა იოსაშ

7. მუჟამს თინეფ მიშესენ, იესოქ ქო-
დუჭყუ რაგად კათას იოანემენ: „მუმ ოძი-
რაფეგქა გიმართით ტიოზიშა? ბორიამე დო-
ქანცაფილ ლარქემიშიო?

8. აბა, მუშა გიმართით, ლიბე მიკაქუნა-
ლით მიკოქუნელ კოჩიმ ოძირაფეშაო? ლიბე
მიკაქუნალით მიკოქუნელიეფ მათეფიმ დო-
ხორეფს რენა.

9. აბა, მუშა გიმართით? გურთაარზიმ
ოძირაფალოვო? აბა, ქოინინთ თქვა: გურ-
თაარზიმე უმოსიმ ხოლო.

10. მუდა თენა თინა რე, მიშე ჭარილიენ:
ამარ, მა ვორქვანქ სქან ნოხოლე ჩქიმ ანგე-
ლოზის, ნამუ მანწყუნს სქან რზას სქან ნო-
ხოლე.

11. ამანო გეჩიებუთ თქვა: ოსურკათამე
ნახეფეგქას ვანომორინელე იოანე მანა-
თალეშე დიდი; მარა ცვეფიმ სეფურს რცამ
თიშე დიდიე.

12. იოანე მანათალიმ დღაშე თაიშახ ცე-
ფიმ სეფურ ძათანძალო გეიჭოფუ დო მა-
ძათანძალებეფ ქიხამილუნა თის.

13. მუდა არძა გურთაარზი დო თური
იოანეშახ გურთაარზენდეს.

14. მეღება ქოგოკონადა, თინა რე ელია,
ნამუქ ოკო მორთასენ.

15. მისით ცუჯეფ უდუნ, ირჩილას!

16. მარა მის ვუგურუა თე გუმნაჭყანი?
თინა მეგუ ბალანეფს, ნამუეფით სეტეფს
გილახენან დო მეთმიჭანუნა მუნეფიმ
მაცალებეს.

17. დო ეჩიებუნა: „აჭირფანას მეთმიეგან-
დით დო ვასხაპუნდით, ბხვიენდით დო ვენ-
გარიოგ.“

18. მუდა ქომორთ იოანექ, ვართ ჭკო-
მუნს, ვართ შუნს, დო იჩიებუნა: თარნაკ
უცუნსია.

19. ქომორთ ერჩქიქ კოჩიმეკ, ჭკომუნს
დო შუნს, დო იჩიებუნა: ამარ, კორე, ნამუს
უცორს ქომოშა დო ღვინიმ შუმამ, მაკაჟე-
ფიმ დო ჩილათირეფიმ აიარი, დო თიმ გუ-
თური საქვარეფით რე მართებული.“

ვაგა, სი, ქორაზინ, ვათსაიდა დო კაპარნაუ

20. თიმნკილა თიქ დიჭყუ თი ნოლეფიმ
მუნოვალუა, სოდე არძამე უმოსო გეგმარ-
ჩქინდუ თიმ სახათეკიმინუეფეგქ, თიმ
გურუმენ, ნამდა ცოდუ ვემკინწყუნსენ.

21. „ვაგა, სი ქორაზინ, დო ვავა სი, ბეთ-
საიდა! მუდა ტვიროსის დო სიდონს მოხვა-
ლამედუო სახათეკიმინუეფეგქ, ნამუეფეგქ
თქვანკილა მოხვადუნ, თინეფ ბრელ ხანიმ
ნიმახ გონწერილებეს დო ტუტას ცოდას
გემკინწყუნდეს.

22. მარა გეჩიებუთ თქვა: ტვიროსის დო
სიდონს უმოსო მელექინებუნა დღანარკ-
ვანს, ვანდარო თქვა.

23. სი ხოლო, კაპერნაუმ, ცაშახ ეიკინან-
ქო? ვარ, ჯანქირქეშახ გეიკინანქ, მუდა სო-
დომს ქომოხვალამედუო თი სახანთეკი-
მინუეფენ, სქანნილა მოხვადუნ თიქ, თინა
თე დღამახ ქომაჭირინუნანდუ.

24. გეჩიებუთ თქვა ხოლო, ნამდა სოდო-
მიმ დიხას უმოსო მელექინებუ დღანარკ-
ვანს, ვანდარო სი.“

ვაგარქელეა ვეიდეგ ნომერში

მოკრალაბული უხეიანება ქალბატონ ნინო სუნიშვილს შაკვის გამო ოტობაია

ოტობაიას ცეკვა შექმნა ჩემმა დისწულმა, ოტობაიას ცეკვა შექმნა ჩემმა ძმისწულმა, სუნიშვილია, ნინო ჰქვია იმას სახელად ნაციონალურ ბალეტს ცისკენ მიანიღებ. ნინ მიდის ჟამი, კიანთდება სიახლის ჩქერი, ისევ ცერებზე ნარნარია, წყვილ-წყვილად ქროლვა, ამაზე მეტად გულს რა მადლი მოუფონებდა, ასე დამეწყვილეს და დამეხილს საერთო ვარმით, ოტობაია შემოსულა უკვდავ სცენაზე, შენი წყალობით დისწულო ჩემო, ბასკმა პოეტმა, ეჩიპარემ: ეუსკარაო, გადიო ხალხში, მოედანზე, მოეფინეო, მთელს დედამინას, აი, ასე, აი, ამგვარად. და ცრემლი ჟონავს, რადგან ჩემი ოტობაია ენგურის გაღმა მონათლულა აფხაზურ ხაშტად, რალაც ადგილად დასვენების, სავანეც როა, ჰაი, დედასა, გვარ-სახელი გამოუცვალეს, ასე შუემრში ზიუსუდრა გადანათლულა, უთნაფიშთიმი დარქმევია, სულ ბოლოს — ნოე, აი, იმგვარად. მეცრემლება, მექვითინება, შემოგვრჩენია ორსლა სიტყვა ოტობაია, მალეპროლ წყვილებს დიდ სცენაზე სუნიშვილებს და კიდევ, კიდევ ფტელავას, გულადად შობილს.

ოტობაიას ცეკვა შექმნა ჩემმა დისწულმა, ოტობაიას ცეკვა შექმნა ჩემმა ძმისწულმა, სუნიშვილია, ნინო ჰქვია იმას სახელად, აგერ, თითებით გამოგინევ ყელს აბორგებულს, იქნება აღძრა იმ ცეკვაში მქრალი სახენი, თუნდ ხარიტონის დილის ნისლუბს რომ აუჩნდება, ანდა მამია რატისი გზაგასაყართან, სად სამჭედლოში ცხენთა ჭედვა გაჩაღებულა, ანდა იაშა ამორტია, ეს ქანქანესა, ტყემლის არყისგან მოციაგე შრატის თვალებით, ანდა ძაძუა მიშა ჩვენი, პურის ფქვილიან ტომარა მხარზე გაუდვია, შინისკენ მიდის, ზოგჯერ გაფისულ ტელეგრაფის ბოძს მიეყრდნობა, და მხოლოდ მაშინ გაიფიქრებს კბილებში „პრიმა“. ხოლო ეს პრიმა აივინდა აქუხებს ნაპოს, ხუფენიაა, აცვლევინებს მხარს ძილქუშ სოფელს. კიდევ რამდენი, ო, რამდენი ფერთა ციაგი, დოლის ტოლაა, ეგი გიზო ხაზალიაა, აკორდიონსაც ზუსტად თავის თარგზე განელავს, აქ ასულეები და ბიჭები იხვითებებიან, ხოლო სვეტებზე შეყენებულ იატაკქვეშეთს ზარონიკები კამათლებით შეკედლებიან, ეჯიბიაა, ტუტუ, ზომულ სახეიშვილი, კიდევ მესამე, მეხუთე და მონა-მორჩილი. აქ კი აჩქარა, ეს მუსუსი საქალეთისა, სახეიშვილი, ეს აჩქარა ზანთარაია, მოგვარება კატის თათზე ამხედრებული, სამასწავლებლოს მიგაბრძანოს, დაგცხონ ჯგუფურად. მარის გვითესავს მისი ჯიში, მთვარის ანარეკლს ყველივით იჭერს, ამ ყიამეთ, ამ ცივ ზამთარში, და კიდევ პილა სექანია, კოსინუსებით, და კიდევ ჟორა რურუა უღლილებებით, საქილვამზე ბალანს გახევეს სახედაცავრით, და კიდევ ტრიფო ალფენიძე, შე ძუიკოთი. ხელის განვდენის სიახლოვეს მეგობარს ძინავს, ბუნიავა გახლავთ ძარღვიანი და ხმარაგროხა, იმის ხვრინვაზე უმნიშვარი ხილი მოცვივა და მერე იმათ ფრინველები დაესვიან. იქ უნდა იყოს გაბელია გემთამპყრობელი, შუაგულ ზღვიდან რომ აბრუნებს ყანის მოხარულს, მუქთად მიჰქონდა ჩვენებურთა თხილის ტომრები, ოტობაიას წარწერებით, სხვა არაფერი. იქ უნდა იყოს ზარენ ქარდა, მათლაფა ჭორფლით, რომ აყრვინებს ღორებს ყურის ყანის მოხარულს, იგი თონისას ცხელი ტყვიით განიგვირება, და თვით პუჭიკო თაკალანძე, ხმის ანევისთვის, და თვით აკაკი შენგელია თვალთა მკვესავი, მერე საკუთარ საბძელში რომ დაანატრებენ, და ბაკვა ჩვენი, ძელქვასავით, სახეიშვილი, ვერ დაეჭიდნენ, მასაც ტყვიით დაამდორებენ, წარალბია, ალფენიძე, მეფორიაა, ვინც კი ასწია ოტობურად თავი ამაყად. ათი, ასი და ასჯერ ასი, აურაცხელი, ჟამთა ტრილში ძახელისფრად დაღვრილი გზა-გზა, და მის იქითაც ფოთოლცვენას რომ მიქანებს, უკვე ხრიოკულ და გაძარცვულ უსიერიდან, აი, ამათზე მესაუბრე როკვით, ძვირფასო!

ოტობაიას ცეკვა შექმნა ჩემმა დისწულმა, ოტობაიას ცეკვა შექმნა ჩემმა ძმისწულმა, სუნიშვილია, ნინო ჰქვია იმას სახელად, გამხარებოდა უნდა თითქოს ამის გამგონეს, გამხარებოდა თითქოს მნახველს ამა ყველაფერის, მელიმილება სინანულის მწარე ღიმილით. კომენტარებსაც გადავავლებ თვალს ყრუანტელით, გეოგრაფიულ სახელს ხშირად ვარქმევთ ცეკვებს, გვაქვსო ზეკარი, საქართველოს უღელტეხილის, გვაქვსო ჯუთთაო, ხევსურეთში ჰქვიაო სოფელს, ასე ლამაზი ნათლობები აღძრავსო ხალისს, ახალ სიცოცხლით აღავსებსო სამშობლოს ჩვენსას. დიდებულია ყოველივე დისწულო ჩემო, მაგრამ მარტოკა სახელი რას გახდება ცალად, თუკი შინაარსს არ ვაახლებთ სახასიათოს?! ხომ უნდა ჩანდნენ ამ ცეკვაში ოტობაიები, ან მიმოხვრებით უფშურულით, ანდა სანადლით, ან მოძახილით მამა-შვილით ალფენიძეთა. ვერ თავსდებიან ერთმანეთში, განსხვავებულან, ერთი ალთას და ბალთასაა კიდევ მეორე — ხუთი წყვილია, ყოფილიყო რა წყვილი მაინც, რალაც საკრალურს, ეხოთურულს მიამგვანებდი, რალა საერთო უნდა ჰქონდეს ამ გამოქროლებს, ოტობაია რომ დაერქვა თემში, მხარეში?!

ოტობაიას ცეკვა შექმნა ჩემმა დისწულმა, ოტობაიას ცეკვა შექმნა ჩემმა ძმისწულმა, სუნიშვილია, ნინო ჰქვია იმას სახელად. ო, როგორ მინდა ამ ცეკვაში შეიკრას წრედი, დრაკონს სჩვევია ამნაირი შემორკალები, რათა ნიაღში გამოგუდოს ძე ამირანი, დარჯელანდაც რომ იწოდა მალალ მუშვანში. ნინოვ, ძვირფასო, როკვა განა მხოლოდ ცეკვაა, ის სიმბოლოა ზეცის თაღის მოტრიალები, ჰო, იმ თავანის ზოდიაქოს აღწერილობით, ოცდაექვს ათას წელიწადში ერთხელ მობრუნდეს, და ამას ცეკვა თქვენებური თუკი გადმოსცემს, ხომ ქურუმულ სულს ესალბუნა შვების მომგვრელად?! ო, როგორ მინდა შეიტანო რამე ცვლილება, ამ წყვილულთა გასაოცარ გამოქროლებში, რაც გვეუბნება, ჩვენს ვიყვითა ციურ თავანის, დიახ, ო, დიახ, შარავანდის მონილხვედრენი, და კიდევ მინდა ამ ცეკვაში გაკვესოს ჰანგმა, სოტკილავა რომ დასცხებს ხოლომე ტენორულ ნიჭით, სისა ტურავა, ან არიქა და შარიქაო, ერთ ბოკურჩავას შტატებში რომ აბიჭივებდა, დაე, აღიძრას ამ ერთადერთ ცეკვა-ბრუალში, სამუდამო რამ ჩვენი ცქნავი უთითოფლიდან, სადაც ვარბანა, ჩვენს კვიტას, ყელს უღადრავენ, და მის ღმუილით აღვისება სამურზაყანო. მინდა გამოჩნდეს კვლავაც ხატი ადამიანთა, ვინც არ იციან შიში რაა, უხორცოს დარად, ომიანა ამგვარ ჯიშის, ამგვარ ჯილავის, საჯაია იგი გვარით, ბოჩიას ბიჭი, მქროლი თაურით რომ დაჰქონდა სამეტოქონი. ამ ომიანეს ძმადნაფიცი მოჰყავს სოფელში, განგვირავს იგი გალმე ვერაგის ხელით, კოკია იგი, ოყუჯავა, ჯიქად ხმობილი, რომ არ შეუდრკა მტერს, მუხლებზე აღარ დაეცა, ხელი შემართა ადრეილის დაძაგროლობით, ჩაცხრილეს იქვე და დაადეს შუაქუჩაში.

ოტობაიას ცეკვა შექმნა ჩემმა დისწულმა, ოტობაიას ცეკვა შექმნა ჩემმა ძმისწულმა, სუნიშვილია, ნინო ჰქვია იმას სახელად. ეს ყისმათია ქართველ კაცის, საქართველოსი, ეს ბედისწერის ფარგლებია სულში გაჩრილი, ეს გენეტიკურ მახსოვრობის ინსტრუმენტია, ბრუნვა-ფერხულით, ხორუმებით და ციბრუტებით, ეგი ჩინური კედელია გობის ზეგანზე, ერთადერთი რომ ირეკლება მთვარის სარკლიდან, რომ მიკამკამებს მუხადიდის სიმყუდროვეში, პირში კუდგარით, ოქროს ვერძის სადარაჯოზე. ა, იმ ცეკვაში მინდა აღსდგეს მეფის მხატვარი, ხარაჩიდან რომ დაუცურდა დიდ კონსტანტინეს, ანდა ვლადიმერ ალფენიძეს, ივერ ეგრისელს ჟინი ანთართან რომ არკინებს პირველობისთვის, იმ ოქროს ვერძთა მწყემს მზეჭაბუკ ოტობაიას, ღმერთს რომ დაჯაბნის ენგურის და ზღვის გაჩერებით.

ოტობაიას ცეკვა შექმნა ჩემმა დისწულმა, ოტობაიას ცეკვა შექმნა ჩემმა ძმისწულმა, სუნიშვილია, ნინო ჰქვია იმას სახელად. მე ვეუბნები დიდ ქალბატონს, მშვენიერ ნინოს, ნუ მაგრძობინებ თავს ძვირფასო უთვისტომობით, გთხოვ, ამ ცეკვაში შეიტანო რეკონსტრუქცია, რგოლად შეჰკრი ეგ სიმრავლე თქვენი წყვილების. დე იციბრუტონ ხოლომე იმათ ქარის სისწრაფით, ეს ციბრუტები ჩვენო ნინოვ, ჩვენო ბრძენქალო, ხომ აღიარებს თქვენი ცეკვის მამრულ ხასიათს, ხო, დიახ, იგი მასკულიზმ არის გენებით, და კიდევ, კიდევ მდებარეულია, ფემინინუმი, ო, როგორ მინდა ამ ცეკვაში წრედი შეიკრას, სადაც ქარების სტვენაა და მგლების ყმუილი, სადაც არნივის ირაო და ფერხულებია. ამ ორთაბრძოლა-ჭიდილებზე მედისწერასთან, გამოგვადგება თქვენ სენია ტურაბელიძის, ნაბადის ლოგო, ლახტი ჰქვია ამას ქართულად, სად ალაგია ქამრის ნაცვლად ბასრი ყამები და სხლტომებია, დიახაც, მათ მოსახელთებლად. აქ გენეტიკურ საწყისების დაზუსტებაა, რაიც ცეკვისას, ციბრუტისას გადის ეთერში და მახსოვრობის ნიშნით აღძრავს ჩვენს რეალობებს. მოხრილობაა, შენს მეორე კოლეგას ახლავს, დიდებულ კესოს, მეგვირგვინ ქურდაძის გვარით, ყმანელიობისას დავითაშელს ვისაც უხმობდნენ, ახსოვს პარიზი, ტოკიო და ლონდონი, რიო, ახსოვს რომი და ცეცხლის წვიმა პომპეის ფრესკის, მალე ჩვენთანაც ის ტორნადოი დასადგურდება, ალესილ ნიჩბის ქარიშხლებით და სივილებით, აქაც იგივე ლავლაგია შუარუსთველზე, ორკაპა ენის ლავლაგიადრაკონისბრი. ჰოდა, ეს ჩვენი კესო დიდი ქვასვეტის ახლოს, ქართველ ჭაბუკებს, ჰო ჭაბუკებს გადაფარება, ოთხჯერ გაუვლის იმას ტანში მხუთავი ტყვია, მაგრამ ვერაფერით აღასრულებს მროკავის სხეულს, თუმცა კი, თუმცა თაღის მსგავსად მომშვილდავს ძალუმ, რომ იქ მორწმუნეს ქედმოდრეკით შეესვლებოდეს.

ოტობაიას ცეკვა შექმნა ჩემმა დისწულმა, ოტობაიას ცეკვა შექმნა ჩემმა ძმისწულმა, სუნიშვილია, ნინო ჰქვია იმას სახელად. ა, ხედავ რამდენს, რამდენ რამეს გადავწედი უცებ, ძველებს გაფიცებ, მერე გვანცას, უცნობებს ჩემთვის, და კიდევ, კიდევ მთავრებულეს კავკასიონის, რამაც შექართა, რამაც შექრა ჩვენი სულეები, რომ შეიტანო ცვლილებები, გარდასახვები, რომ შეიტანო შენს ცეკვაში რეკონსტრუქცია, წყვილებს შთაბერო ქურუმული გასაგისები, იყოს ქროლები თქვენებური, ოღონდაც რვასი, რვასი, დიახაც, მუდმივად დედაბუნების, ის შაირია, რვაფოთლაა ფესტოს დისკოდან, ის ლოტოსია ანგართული ბაჰაის ტაძრად, დიახ, მიეცი შინაგანი სწრაფვა წრისაკენ, ასე შეჰკარი ლასობედ ეს სასწაული, ვერეც ხომ იგი სრბოლაშია სინდიის დარად, ვით ნინილები გაფანტული ქორის მოქროლებით. შეჰკარი-მეთქი, ჰო, შეჰკარი მოქნილ მარყუჯად, ამ დაუდევარ კაცისათვის შეჰკარი იგი, ყელზე მოვირგო და უკვდავად გადავანაპირდე.

ოტობაიას ცეკვა შექმნა ჩემმა დისწულმა, ოტობაიას ცეკვა შექმნა ჩემმა ძმისწულმა, სუნიშვილია, ნინო ჰქვია იმას სახელად. ეს ყისმათია ქართველ კაცის, საქართველოსი, ეს ბედისწერის ფარგლებია სულში გაჩრილი, ეს გენეტიკურ მახსოვრობის ინსტრუმენტია, ბრუნვა-ფერხულით, ხორუმებით და ციბრუტებით, ეგი ჩინური კედელია გობის ზეგანზე, ერთადერთი რომ ირეკლება მთვარის სარკლიდან, რომ მიკამკამებს მუხადიდის სიმყუდროვეში, პირში კუდგარით, ოქროს ვერძის სადარაჯოზე. ა, იმ ცეკვაში მინდა აღსდგეს მეფის მხატვარი, ხარაჩიდან რომ დაუცურდა დიდ კონსტანტინეს, ანდა ვლადიმერ ალფენიძეს, ივერ ეგრისელს ჟინი ანთართან რომ არკინებს პირველობისთვის, იმ ოქროს ვერძთა მწყემს მზეჭაბუკ ოტობაიას, ღმერთს რომ დაჯაბნის ენგურის და ზღვის გაჩერებით.

მარტო მიმქონდა, დედოფალო, დღემდე უღელი, ახლა ეს ცეკვაც შემეშველა ტოლის დამდებად, ან ვინ, რომელი დააოკებს იმის ბორიალს, ბასკმა პოეტმა, ეჩიპარემ რომ დაიქუხა: ეუსკარაო, ბასკის ენავ, გადიო ხალხში, გადი ქუჩაში, მოედანზე, სულზე გადი! აი, იმგვარად, სანიერზე ვივლით მარადის!

ბური ოტობაია
30. 12. 2021 წ.

საქართველოს ისტორია

ამ ისტორიულ ფაქტებს შეგნებულად უპასუხენ სკოლის მოსწავლეებს და სტუდენტ ახალგაზრდობას

(გამოყენებული მასალა: «საქართველოს ისტორია», გამოცხადება «თბილისი», 1992 წ.; საქართველოს ისტორია XIX-XX საუკუნეებში ტომი III)

პეტრე I-მა თურქებს წაართვა მნიშვნელოვანი სტრატეგიული პუნქტი დონის შესართავთან — აზოვის ციხე, საიდანაც თურქები რუსეთის სამხრეთ სამფლობელოებს და კავკასიას ემუქრებოდნენ, ამასთან აზოვის ზღვაზე რუსეთის ფლოტს ჩაუყარა საფუძველი. ამრიგად, XVII ს. მიწურულისათვის რუსეთის ხელში იყო ვოლგისა და დონის ქვემო წელი. ვინც მათ ფლობდა, ჩრდ. კავკასიაში პოლიტიკური პეგემონი ხდებოდა. ამიერიდან რუსეთის წინაშე ახალი პერსპექტივები გადაიშალა — კავკასია და ახლო აღმოსავლეთის რეგიონი.

XVIII ს. II ნახევარში რუსეთის ინტერესები კავკასიაში სადღეო კიდევ უფრო გაიზარდა. რუსეთის მმართველ წრეებს კარგად ესმოდათ ქვეყნისათვის ამ რეგიონის მნიშვნელობა. გარდა იმისა, რომ რუსეთს სავაჭრო-ეკონომიკური ინტერესები ჰქონდათ კავკასიაში, მისი მიზანი იყო შავ ზღვაზე გასვლა, შუა აზიასა და მახლობელ აღმოსავლეთზე გამავალი სავაჭრო გზების ხელში ჩაგდება და ეკონომიკურ-პოლიტიკური გაბატონება ახლო აღმოსავლეთში.

1763 წ. რუსებმა თერგის მარცხენა ნაპირზე ციხე-ქალაქი მოზდოკი დააარსეს და აქ კახეთს გარნიზონი ჩააყენეს. 1783 წლის აპრილში რუსეთმა ყირიმის სახანო შეიერთა, რამაც საგრძობლად შეასუსტა თურქეთის პოზიციები კავკასიაში.

იმავლეის ივლისში ქართლ-კახეთის სამეფო რუსეთის მფარველობაში შევიდა და ამ ქვეყანასთან სათანადო კავშირ-ურთიერთობის უზრუნველყოფის მიზნით საქართველოს სამხედრო გზის მშენებლობა დაიწყო. მის დასაცავად, თერგის ზემო წელზე, რუსებმა რამდენიმე სიმაგრე ააგეს, მათ შორის ვლადიკავკაზი (1784წ.), რომელსაც გასაღების როლი უნდა შეესრულებინა ამიერკავკასიაში გაბატონებისათვის. თერგის ზემო წელზე რუსული სიმაგრეების აგებით, ფაქტობრივად, ოსეთი რუსეთის მფარველობაში აღმოჩნდა.

XVIII ს. ბოლოსათვის რუსეთის იმპერიის შემადგენლობაში შედიოდა მთელი ჩრდილოეთი შავი ზღვისპირეთი მდინარე დნესტრის შესართავიდან ტამანის ნ/კ-მდე, მათ შორის ყირიმი და ყუბანისპირეთის სტეპები.

XVIII ს. მიწურულს თერგისა და შავი ზღვისპირეთის სამხედრო-საპოლიტიკო მდგომარეობის შეცვლა და აზოვის ზღვაზე რუსეთის ფლოტის ჩაყარა საფუძველი. ამრიგად, XVII ს. მიწურულისათვის რუსეთის ხელში იყო ვოლგისა და დონის ქვემო წელი. ვინც მათ ფლობდა, ჩრდ. კავკასიაში პოლიტიკური პეგემონი ხდებოდა. ამიერიდან რუსეთის წინაშე ახალი პერსპექტივები გადაიშალა — კავკასია და ახლო აღმოსავლეთის რეგიონი.

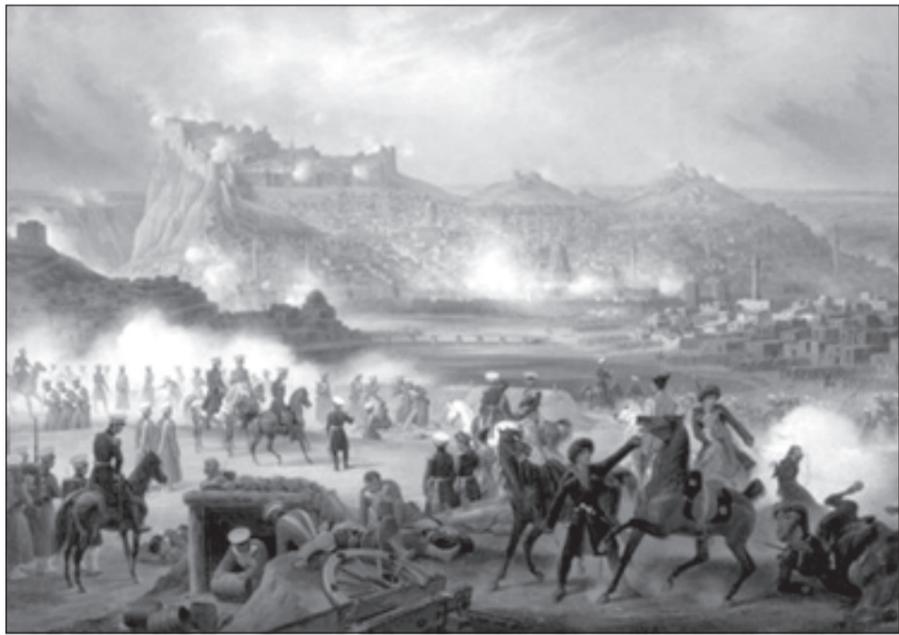
კახეთის ხაზს ჰქონდა თავდაცვითი დანიშნულება — რუსეთის სამფლობელოების დაცვა კავკასიაში მუსლიმ მთიანეთის თავდასხმებისაგან.

1801 წ. ქართლ-კახეთის სამეფო რუსეთის იმპერიის შემადგენლობაში შევიდა. ამ შეერთებით რუსეთმა ხელში ჩაიგდო მნიშვნელოვანი სამხედრო-სტრატეგიული პლაცდარმი, საიდანაც ახლო აღმოსავლეთში გაბატონების პერსპექტივა კიდევ უფრო რეალური ჩანდა.

აღმ. საქართველოს შეერთების შემდეგ დღის წესრიგში დადგა დას. საქართველოს პოლიტიკური ერთეულების შეერთების საკითხი. დას. საქართველოს მიმართ რუსეთის პოლიტიკა აშკარად გამოჩნდა უკვე 1802 წელს, როცა საქართველოს მთავარმართებელს, გენერალ პ. ციციანოვს (პაულე დიმიტრის ძე ციციშვილი) დაევა ლეონტი მთავრის მარა დას. საქართველოს სამეფო-სამთავროების რუსეთთან მიერთებისა და შავი ზღვის კავკასიის სანაპიროზე განმტკიცებისათვის.

აქ გაბატონებას რუსეთი ბოლომდე და დარდნის სრულტეხილად გზის გაკვალვას უკავშირებდა. რუსეთის საგარეო უწყების ყოფილი უფროსი გრაფი თ. როსტოკინი პ. ციციანოვს წერდა: „შენ თუ წარმატებას მიაღწევ რუსეთის ქვეშევრდომად იმერეთის შემოყვანაში, ამით არსებით და მნიშვნელოვან სარგებლობას მოუტან როგორც რუსეთს, ისე საქართველოს... ეს გზა შეიძლება უფრო საიმედოც კი იქნეს, ვიდრე თავრიზი (ყირიმი) გაკვალული გზა ცარგარაისკენ“ (კონსტანტინოპოლი).

გარკვეული მიზეზების გამო, რუსეთის ხელისუფლება დას. საქართველოში ფრთხილად მოქმედებდა და აღმ. საქართველოს განსხვავებით ქვეყნის უშუალოდ შეერთებისათვის თავს იკავებდა. მაგრამ პ. ციციანოვის მეცადინეობით მოხერხდა დას. საქართველოს სამეფო-სამთავროების რუსეთთან ფაქტობრივი მიერთება. 1803 წ. დეკემბერში, სამეგრელოს სამთავრო შევიდა რუსეთის იმპერიის შემადგენლობაში შეზღუდ-

XVIII ს. მიწურულს თერგისა და შავი ზღვისპირეთის სამხედრო-საპოლიტიკო მდგომარეობის შეცვლა და აზოვის ზღვაზე რუსეთის ფლოტის ჩაყარა საფუძველი. ამრიგად, XVII ს. მიწურულისათვის რუსეთის ხელში იყო ვოლგისა და დონის ქვემო წელი. ვინც მათ ფლობდა, ჩრდ. კავკასიაში პოლიტიკური პეგემონი ხდებოდა. ამიერიდან რუსეთის წინაშე ახალი პერსპექტივები გადაიშალა — კავკასია და ახლო აღმოსავლეთის რეგიონი.

ული ავტონომიის უფლებით. სამეგრელოს სამთავროს შეერთებით რუსეთი გზას იკავებდა შავი ზღვის სანაპიროსაკენ. 1804 წლის 25 აპრილს, რუსეთის ადმინისტრაციის წინაშე წარმოადგინა მთავარი დოკუმენტი იმერეთის მეფე სოლომონ II (1789-1810) იძულებული გახდა რუსეთის მთავრობის მიერ ნაკარნახევი სამფარველო პირობები მიეღო. 25 აპრილის ულანაუსის სამეფარველო ხელშეკრულება გუბიის სამთავროზეც ვრცელდებოდა, რადგან გურია იმერეთის სამეფოს შემადგენელ სამთავროდ ცხადდებოდა.

რუსეთის ხელისუფლებას განსაკუთრებით აინტერესებდა შავი ზღვის კავკასიის სანაპირო. რუსეთთან შეერთებამდე საქართველო ამ რეგიონში მხოლოდ მცირე მონაკვეთს ფლობდა — მდ. ენგურის მარცხენა ნაპირიდან, (ანაკლიის ციხიდან) რიონის შესართავამდე, ერთადერთი სიმაგრით — ყულევი. შავი ზღვის ვრცელი სანაპირო ზოლი კი, მთლიანად თურქეთის მფლობელობაში იყო. დანაშაული ანაპის ციხიდან მდ. ენგურის შესარ-

თავამდე და რიონის მარცხენა ნაპირიდან. მათ შორის სოხუმ-კალეს ციხე, ისგაურის, ანაკლიის, ფოთის, ბათუმისა და გონიოს ციხეები.

რუსეთის საგარეო საქმეთა მინისტრი ბარონი ბუდბერგი კავკასიის მთავარმართებელსა და კავკასიის ჯარების სარგებლობის მიზნით რუსეთის იმპერიის სამთავროს მიმართდა, რომლებიც თავი შესაფარს პოლიტოპენ ანაპისა და სხვა თურქულ ციხეებში“.

ამ მიზნის მიღწევა შეიძლებოდა დას. საქართველოში განმტკიცებით, მაგრამ რუსეთის პოლიტიკური ინტერესების განხორციელებას აქ იმერეთის მეფე სოლომონ II უშლიდა ხელს. 1810 წ. თებერვალში რუსეთის ხელისუფლებ-

საზღვაო დესანტმა ძლიერი ბრძოლის შემდეგ დაამარცხა სოხუმში მყოფი თურქთა გარნიზონი და ციხე აიღო. იმავე წლის ოქტომბერში გიორგის შარვაშიძეს საზღვიოდ გადაეცა სამთავრო ნიშნები, რითაც გაფორმდა რუსეთის იმპერიის შემადგენლობაში აფხაზეთის სამთავროს ავტონომიური უფლებით შესვლა. 1810 წ. 6 აგვისტოს კავკასიის მთავარმართებელი, გენერალი ა. ტორმასოვი (1809-1811) აღფრთოვანებით ულოცავდა რუსეთის საგარეო საქმეთა მინისტრს, გრაფ ნ. რუმიანცევს „სოხუმის ციხის აღებას, რომელიც ბატონობს მთელ აფხაზ ხალხზე“.

რუსეთის იმპერიის შემადგენლობაში შესვლის დროისათვის, აფხაზეთის სამთავროს ჩრდილო-დასავლეთი საზღვარი მდ. ბზიფზე გადიოდა, რაც იმით იყო გამოწვეული, რომ აფხაზეთის ჩრდილო-დასავლეთი ნაწილი გაგრის ვინრებიდან მდ. ბზიფამდე ჯიქებს ჰქონდათ მიტაცებული. სამხრეთ-აღმოსავლეთით მისი საზღვარი მდ. ლალიძგაზე გადიოდა, სადაც მას სამეგრელოს სამთავრო ესაზღვრებოდა; დასავლეთით — შავი ზღვა ეკვროდა, ხოლო ჩრდილოეთით საზღვარი ნომინალურად კავკასიონის მთავარ ქედზე გადიოდა.

იმავლე 1810 წელს, აფხაზეთის მთავრის გაგლეხითა და სამეგრელოს დედოფლის წინა დადიანის დიდი მცდელობით, ჯიქების ცანთა თემის თავადი ლევან ცანუბაია (ცანბა) თავისი ქვეშევრდომებით (500 ოჯახით), რუსეთის მფარველობაში შევიდა და აფხაზეთის მთავარზე თავისი დამოკიდებულების ნიშნად მას მძევლები მისცა.

აფხაზეთის თურქთაგან განთავისუფლების და სოხუმის ციხეში რუსეთის სამხედრო ნაწილების ჩადგომის მიუხედავად მოსახლეობის დიდი ნაწილი არათუ რუსეთის, არამედ აფხაზეთის მთავრის ხელისუფლებასაც არ ცნობდა. მთავრის ხელისუფლება სუსტი იყო და ის მთლიანად რუსეთის სამხედრო ძალას ეყრდნობოდა. რუსეთის სარდლობას, აფხაზეთის მთავრის არაერთგზისი თხოვნის მიუხედავად ვერ გადაეცემა ქვეყნის ხილრემში შესვლა და ურჩი მთიანი მხარეების — ფსხუ, ნებელდა, დალი, — დამორჩილება. ამ პერიოდში რუსეთი ცდილობდა განმტკიცებულიყო შავი ზღვის სანაპიროზე და, ფაქტობრივად, ქვეყნის მართვაში არ ერეოდა. ამასთან, აფხაზეთში არსებობდა მძლავრი პროთურქული ბანაკი, რომელსაც მთავრის ძმა ასლანბეი შარვაშიძე ედგა სათავეში. ამ უკანასკნელს ხალხში მნიშვნელოვანი დასაყრდენი ჰყავდა ანტირუსულად განწყობილი მუსლიმი ძალების სახით.

XIX ს. დასაწყისში რუსეთის პოზიციები კავკასიაში ჯერ კიდევ სუსტი იყო. რუსეთის დამკვიდრებას კავკასიაში გააფრთხილებით ეწინააღმდეგებოდნენ თურქეთი და ირანი, რომელთაც ეს მხარე საკუთარი გაგლეხის სფეროებად ჰქონდათ დაყოფილი. ამასთან, თურქეთსა და ირანს რუსეთის წინააღმდეგ აქებდნენ ინგლისის საფრანგეთი, რომელთაც არ სურდათ რუსეთის გაძლიერება და მისი კავკასიაში გაბატონება, ისინი არაპირდაპირი გზით თავად ცდილობდნენ ამ რეგიონში გავლენის მოუპოვებას.

1804-1813 წწ. ირანთან ომში გამარჯვებამ მნიშვნელოვან როლს შეასრულა.

სამხართველოს ისტორია

ამ ისტორიულ ფაქტებს შეგნებულად უგადავინ სკოლის მოსწავლეებს და სტუდენტ ახალგაზრდობას

89-9 გვერდიდან

ნად განამტკიცა რუსეთის პოზიციები ამიერკავკასიაში. რუსეთს შეუერთდა განჯის, ყარაბაღის, შაქის, დერბენტის, ყუბის, ბაქოს, თალიშის სახანოები; ირანმა ცნო დაღესტანი და საქართველო რუსეთის შემადგენლობაში. ამასთან, რუსეთმა მიიღო კასპიის ზღვაზე სავაჭრო ნაოსნობისა და სამხედრო ფლოტის ყოლის უფლება.

რუსეთ-თურქეთის 1806-1812 წწ. ომში გამარჯვების შედეგად კი, 1812 წ. ბუქარესტის ზავით, რუსეთის ხელში გადავიდა შავი ზღვის სანაპირო მდ. ბზიფიდან მდ. ჩოლოქამდე. ოსმალეთმა რუსეთის შემადგენლობაში ცნო სამეგრელო, იმერეთი, გურია და აფხაზეთი, როგორც ნებაყოფლობით შეერთებული ქვეყნები, თუმცა თურქეთი ითხოვდა რუსეთს დაებრუნებინა მისთვის იარაღის ძალით დაპყრობილი ციხეები: ანაპა, ახალქალაქი და ფოთი.

თურქეთი არც სოხუმს ცნობდა რუსეთის შემადგენლობაში, როგორც იარაღით დაპყრობილს, თუმცა რუსეთის დიპლომატია ხაზს უსვამდა, რომ სოხუმი აფხაზეთის შემადგენლობაში მყოფი ციხე-ქალაქი იყო, ხოლო აფხაზეთი ნებაყოფლობით შეუერთდა რუსეთს.

ბუქარესტის ზავმა მნიშვნელოვნად განამტკიცა რუსეთის სტრატეგიული პოზიციები და პოლიტიკური გავლენა კავკასიაში. ოსმალეთს არ სურდა შერიგებოდა თავისი კავკასიური სამფლობელოების დაკარგვას და ევროპული სახელმწიფოების მხარდაჭერით ბუქარესტის საზავო ხელშეკრულების გადასინჯვას ცდილობდა იმ წინაშე, რომელიც კავკასიაში რუსეთისა და თურქეთის სამფლობელოების გამიჯვნის საკითხს ეხებოდა. ინგლისი ყოველმხრივ ცდილობდა ხელ შეეშალა რუსეთის დამკვიდრებისათვის შავი ზღვის კავკასიის სანაპიროზე და ყოველნაირად მხარს უჭერდა თურქეთის მისწრაფებებს ძირძველი ქართული მიწების თურქებისთვის გადაცემას.

ირანთან და ოსმალეთ-ევროპულ კოალიციასთან ზავების შემდეგ რუსეთმა მათი დასაყრდენი დაუმორჩილებელი მთიელი მუსლიმებით დასახლებული კავკასიური სამფლობელოების შემომტკიცებას მიაპყრო მთელი ყურადღება. დღის წესრიგში დადგა ყუბანი-თერგის „საკორდონო ხაზის“ სამხრეთით მდებარე მინა-წყლის დაპყრობა. სანამ ეს საკითხი არ გადაწყდებოდა, მანამდე რუსეთის მტრებს კავკასიაში დასაყრდენი ყოველთვის ექნებოდათ. ამიტომ ნაპოლეონთან საომარი კამპანიის დამთავრებისთანავე რუსეთი ჩრდილოკავკასიის საბოლოო დამორჩილებისთვის მზადებას შეუდგა.

1815 წელს ამიერკავკასიაში განლაგებული რუსეთის ჯარის ნაწილებისაგან ცალკე ქარ-

თული კორპუსი შეიქმნა. 1816 წ. კავკასიის მთავარმართებლად და ქართული კორპუსის სარდლად გენერალი ა. პ. ერმოლოვი (1816-1827) დაინიშნა.

ერმოლოვი თავისი წინამორბედებისგან განსხვავებით, რომლებიც ჩრდ. კავკასიელ მუსლიმთა წინააღმდეგ ცალკეულ სადამსჯელო ექსპედიციებს ატარებდნენ, ჩერნეთისა და მთიანი დაღესტნის სიღრმეში გეგმაზომიერ შეტევაზე გადავიდა. 1817 წელს რუსეთის სარდლობამ კავკასიის ხაზის მარცხენა ფრთა მდ. თერგიდან მდ. სუნჯაზე გადაიტანა. ეს ფაქტი მთიელთა ტერიტორიების სიღრმეში რუსების გეგმაზომიერ წინსვლის დაწყების მომასწავებელი გახდა. რუსები აუქმებდნენ მთიელთა აულებს, კავადნენ ტყეებს, გაჰყავდათ გზები, აგებდნენ ციხე-სიმაგრეებს და ნაბიჯ-ნაბიჯ მიიწვედნენ მთების სიღრმეში.

მთიან დაღესტანსა და ჩერნეთში ანტირუსული წინააღმდეგობა ისლამის დროშით წარმართა. მუსლიმთა სასულიერო წრემ მთიელთა გაერთიანებისათვის მიუზღვიდა რელიგიური სწავლება გამოიყენა, რომელიც გადაგებდა ანაზავათს — საღვთო ომს „ურჯულ“ რუსებთან. პირველი შეიარაღებული გამოსვლა მიუზღვიდა წინააღმდეგობით 1824 წელს მოხდა. ეს იყო ჩერნეთის აჯანყება.

იმის გამო, რომ დასავლეთ კავკასიის მთიელები შავი ზღვის ჩრდილო-აღმოსავლეთ სანაპიროებიდან ამყარებდნენ კომუნიკაციას მოკავშირეებთან (თურქეთი და ინგლისი სწორედ ამ მიმართულებიდან ამარაგებდნენ იარაღითა და ტყვია-წამლით კავკასიელ მუსლიმებს) რუსეთის სარდლობამ ყურადღება ამ კუთხითაც გაამახვილა. აფხაზეთა 1821 და 1824 წლების ანტირუსული გამოსვლების დროს, თურქეთი შეეცადა ასლანბეი შარვაშიძის მეთაურობით კონტროლი დაემყარებინა აფხაზეთზე, მაგრამ რუსეთმა აფხაზეთა აჯანყებები სასტიკად ჩაახშო. ამის შემდეგ რუსეთი აფხაზეთში მტკიცედ დამკვიდრებას შეეცადა. აფხაზეთის დაუფლება საშუალებას მისცემდა რუსეთს მჭიდროდ მიასახლებოდა დას. კავკასიის მთის ტომებს, რომლებიც შავი ზღვის სანაპირო ზოლის ფლობდნენ. აფხაზეთში რუსების მფლობელობაში ფაქტობრივად მხოლოდ სოხუმი ციხე იყო, სადაც მათი გარნიზონი იდგა. მის გალავანს მიღმა კი რუს ჯარისკაცებს ყოველ ფეხის ნაბიჯზე საფრთხე ემუქრებოდათ.

კავკასიის რუსული ადმინისტრაცია სოხუმში ჩაყენებული ჯარის მეთაურობით კონტროლს უწევდა მთავრის ხელი-სუფლებას და მკაცრი ღონისძიებებით ცდილობდა აფხაზეთის დამორჩილებას. აფხაზეთის მთავრისა და რუსეთის პოლიტიკური ბატონობის სისუსტე აფხაზეთში იმაშიც ჩანდა, რომ ქვეყანა ხშირად განიცდიდა ჯიქების, უბიხებისა და სხვა კავკასიელი მუსლიმი ტომების თავდ-

ირანთან და ოსმალეთ-ევროპულ კოალიციასთან ზავების შედეგად რუსეთმა მთი დასაყრდენი დაუმორჩილებელი მთიელი მუსლიმებით დასახლებული კავკასიური სამფლობელოების დაკარგვას მიაპყრო მთელი ყურადღება. დღის წესრიგში დადგა ყუბანი-თერგის «საკორდონო ხაზის» სამხრეთით მდებარე მინა-წყლის დაპყრობა. სანამ ეს საკითხი არ გადაწყდებოდა, მანამდე რუსეთის მტრებს კავკასიაში დასაყრდენი ყოველთვის ექნებოდათ. ამიტომ ნაპოლეონთან საომარი კამპანიის დამთავრებისთანავე რუსეთი ჩრდილოკავკასიის საბოლოო დამორჩილებისთვის მზადებას შეუდგა

ასხმებს, რომლებიც ყოველწლიურად, მთებით, ან შავი ზღვის სანაპირო ზოლით გადმოდიოდნენ მდ. ბზიფზე, იჭრებოდნენ აფხაზეთში, ძარცვავდნენ სოფლებს, მიერეკებოდნენ საქონელს და ტყვეებს. მიუხედავად იმისა, რომ მთიელთა მარბიელი ლაშქრობები ყოველთვის წარმატებით არ მთავრდებოდა, მაინც დიდ ზიანს აყენებდა ქვეყანას. 1825 წ. ზაფხულში უბიხების ათასკაციანი რაზმი საჰაერო ძალით ადაგვას ძე ბერზევის მეთაურობით მთის ბილიკებით აფხაზეთში გადმოვიდა, მაგრამ მწყემსებმა შენიშნეს და ხალხს შეატყობინეს. აფხაზეთმა უბიხებს უკანდასახევი გზები მოუჭრეს და მთლიანად ამოწვეტიეს. მათი წინამძღოლიც შეტაკებისას დაიღუპა. ამის შემდეგ უბიხები თავრებისთანავე რუსეთ-თურქეთის ახალი ომი (1828-1829 წწ.) დაიწყო. ამ ომში რუსეთის გამარჯვებამ საბოლოოდ გადაწყვიტა შავი ზღვის აღმოსავლეთ სანაპიროს საკითხი. ადრინაპოლის ზავით (1829 წ. 14 სექტემბერი) რუსეთის

რათა ბოლო მოეღებოდა ჯიქებისა და უბიხების თავდასხმებს, ამასთან შერვაშიძე მისი პირადი დაცვისათვის რაზმის გამოგზავნასაც ითხოვდა.

XIX ს. 20-იან წლებში რუსეთმა მნიშვნელოვან წარმატებებს მიაღწია კავკასიაში. 1826-1828 წწ. რუსეთ-ირანის ომში გამარჯვებამ რუსეთს აღმოსავლეთ ამიერკავკასია საბოლოოდ მოუპოვა. რუსეთის წარმატებამ, მისმა გაძლიერებამ აღმოსავლეთში შეაშფოთა ინგლისი, რომელიც ცდილობდა ირანი ძლიერ ბუფერულ სახელმწიფოდ გადაეტყობა და მისი საშუალებით ჩაეყვანა რუსეთისათვის ინდოეთისაკენ გზა. ამასთან „ნილიანი ალბინი“ ყოველდღის ხმარობდა, რათა მოელოდა რუსეთის ბატონობა კავკასიაში. ირანთან ომის დამთავრებისთანავე რუსეთ-თურქეთის ახალი ომი (1828-1829 წწ.) დაიწყო. ამ ომში რუსეთის გამარჯვებამ საბოლოოდ გადაწყვიტა შავი ზღვის აღმოსავლეთ სანაპიროს საკითხი. ადრინაპოლის ზავით (1829 წ. 14 სექტემბერი) რუსეთის

ლი შექონდა. სანამ რუსეთი ჩრდ. კავკასიას, მათ შორის, ყუბანის მხარეს არ დაიპყრობდა, მისი ბატონობა სამხრეთ კავკასიაში მტკიცე ვერ იქნებოდა. ამიტომ რუსეთი ამ საკითხის გადაწყვეტისათვის ზრუნვას შეუდგა. როცა ნიკოლოზ I კავკასიის მთავარმართებელსა და ჯარების სარდალს ი. პასკევიჩს (1827-1831) რუსეთ-თურქეთის ომში გამარჯვებას ულცავდა, წერდა: „...КОНЧИМ ТАКИМ ОБРАЗОМ, ОДНО СЛАВНОЕ ДЕЛО, ПРЕДСТОИТ ВАМ ДРУГОЕ, В МОИХ ГЛАЗАХ СТОЛЬ ЖЕ СЛАВНОЕ, А В РАССУЖДЕНИИ ПРЯМЫХ ПОЛЬЗ ГОРАЗДО ВАЖНЕЙШЕЕ — УСМИРЕНИЕ НАВСЕГДА ГОРСКИХ НАРОДОВ ИЛИ ИСТРЕБЛЕНИЕ НЕПОКОРНЫХ“.

ირანთან და თურქეთთან ომებში გამარჯვების შემდეგ, XIX ს. 30-იანი წლების დასაწყისში რუსეთის ჯარებმა გააქტიურეს მოქმედება ჩრდ. კავკასიაში, მათ შორის შავი ზღვის ჩრდილო-აღმოსავლეთ სანაპიროზე. ნიკოლოზ I-ის დირექტივის რეალიზების მიზნით ი. პასკევიჩმა შეიმუშავა კავკასიის მთის ხალხების სწრაფი დამორჩილების გეგმა, რომელიც იმპერატორმა 1829 წ. ოქტომბერში დაამტკიცა.

ამ გეგმის რეალიზაციისათვის შეიქმნა „აფხაზეთის ექსპედიცია“, რომლის მიზანი იყო სოხუმიდან ანაპამდე სანაპირო ზოლის დაკავება, გამაგრებული სანაპირო ხაზის შექმნა და სიმაგრეებს შორის სახმელეთო მიმოსვლის უზრუნველყოფა.

1830 წ. 8 ივლისს რუსთა დესანტი სოხუმიდან ზღვით გაგრაში გადავიდა. ამ ცნობის მიღების შემდეგ აფხაზეთის ექსპედიცია, რომლის უმთავრეს მეთაურად დანიშნული იყო გენერალი გეგე, სოხუმიდან გავიდა და 16 ივლისს ბომბორა დაიკავა. აქვე, ექსპედიციას ლიხნიდან აფხაზეთის მთავარი მიხეილ შარვაშიძე შეუერთდა. შემდეგ ექსპედიციამ წინსვლა განაგრძო და 19 ივლისს ბიჭვინთა დაიკავა. მიუხედავად თავდაპირველი წარმატებისა, გაგრის ჩრდილო-დასავლეთით რუსულ-აფხაზური ჯარის წინსვლა შეფერხდა ჯიქებისა და უბიხების მედგარი წინააღმდეგობის გამო. „აფხაზეთის ექსპედიციის“ მოქმედების პარალელურად ი. პასკევიჩმა მდ. ყუბანის გადასახე და შავი ზღვის რამდენიმე აული განადაგურა, ამასთან მდ. ყუბანზე რამდენიმე სიმაგრე ააგო. ამდენად, სრულად ვერ იქნა მიღწეული ის, რაც ექსპედიციის მიზანს შეადგენდა. აფხაზეთის სანაპირო ზოლი (ბომბორა, ბიჭვინთა, გაგრა) რუსები სიმაგრეების აგებას შეუდგნენ. ბომბორაში დაბინავდა „აფხაზეთის ექსპედიციის“ შტაბიცი. ამ სიმაგრეებს ჯიქებისა და უბიხებისათვის უნდა გადაეკეტათ ის სანაპირო გზა, რომლითაც ისინი აფხაზეთში იჭრებოდნენ.

1828-1829 წწ. რუსეთ-თურქეთის ომის დროს, როცა რუსეთის ჯარებმა ქ. ახალციხე აიღეს (1828 წ. 15 აგვისტო) და სამცხე-ჯავახეთის დიდ ნაწილში შემოიერთეს, ადგილობრივი მაჰმადიანები თურქეთში გადასახლდნენ. კავკასიის ომის უკანასკნელ ეტაპზე, 1859-1864 წლებში, დაუმორჩილებელი კავკასიელი მთიელებიც ასევე თურქეთში გაასახლეს. ეს პროცესი ცნობილია მუშაჯირობის სახელით.

1859 წელს, რუსების მიერ ჩრდილო-აღმოსავლეთ კავკასიის დაპყრობის შემდეგ ჩერნეთი, დაღესტნელები და ოსები თურქეთისაკენ დაიძრნენ. შემდეგი გადასახლების პროცესმა მოიცვა დასავლეთ კავკასია, სადაც კულმინაციას

1863-1864 წწ. მიაღწია. დას. კავკასიის ტომები: მრავალრიცხოვანი ადილელები (ჩერქეზები), უბიხები, აბაზები, ყუბანისპირელი ნოღალები, ყარაჩაელები თურქეთში გადასახლდნენ. აღსანიშნავია, რომ ოსები, ყაზარდოელები და ბალყარელები რუსეთის წინააღმდეგ ომში არ მონაწილეობდნენ. რაც შეეხება დას. კავკასიის სხვა ტომებს, ზოგიერთი მათგანი (უბიხები) მთლიანად აიყარა და თურქეთში გადასახლდა.

მუჰაჯირობის პროცესმა აფხაზეთიც მოიცვა. 1867 წელს განხორციელდა მუსლიმ აფხაზთა პირველი მასობრივი გადასახლება თურქეთში. ზოგიერთი აფხაზი მკვლევარი შეგნებულად აზვიადებს აფხაზ მუჰაჯირთა რაოდენობას. როგორც ირკვევა, აფხაზთა პირველი მასობრივი გადასახლება თურქეთში 1867 წელს მოხდა. მაშინ სამშობლო 20 ათასამდე აფხაზმა დატოვა. აფხაზთა გადასახლების მეთორმეტედი 1877 წელს იყო, როცა თურქეთში დაახლ. 30 ათასი აფხაზი გადასახლდა. მთლიანობაში დაახლოებით 50 000 სული.

1853 წელს რუსეთს ომი გამოუცხადეს ოსმალეთმა და მისმა მოკავშირეებმა: ინგლისმა, საფრანგეთმა და იმდროინდელმა სარდინიის სამეფომ.

იმის გამო, რომ საბრძოლო ოპერაციები ძირითადად რუსეთის სამხრეთ ტერიტორიებზე — ყირიმში მიმდინარებოდა, ამ ომს ყირიმის ომს უწოდებენ. თუმცა, თურქეთმა და მისმა მოკავშირეებმა საბრძოლო ოპერაციები ყირიმის გარდა რამდენიმე მიმართულებით, მათ შორის კავკასიაშიც გააჩაღეს.

ყირიმის ომის (1853-1856) დაწყების წინ კავკასიელ მუსლიმთა ბრძოლა შამილის მეთაურობით უმაღლეს ფაზაში შევიდა. შამილი რუსეთის წინააღმდეგ ოსმალეთისა და მისი მოკავშირე ევროპული სახელმწიფოების ბრძოლას შეუერთდა. ერთმორწმუნე თურქებს შამილი ომის დაწყებამდე წინასწარ მოელაპარაკა და 1853 წლის აგვისტოს 15-ათასიანი ჯარით ზაქათალას სიმაგრეთა ხაზის გარღვევა სცადა, მაგრამ უშედეგოდ. იმავე დროს ადილელებმაც სცადეს სიმაგრეთა ხაზების გარღვევა და ზუსტად ამ პერიოდში თურქეთმა და მისმა ევროპელმა მოკავშირეებმა ომი გამოუცხადეს რუსეთს. კავკასიის ფრონტზე კოალიციურმა ჯარებმა 3 მიმართულებით დაიწყეს შეტევა. ძირითადი ძალები (40 ათასი კაცი) ალექსანდროპოლისაკენ გაემართნენ, ხოლო 20-ათასიანი ჯარი ახალციხეში შევიდა და ბორჯომის ხეობით თბილისისაკენ დაიძრა. ოსმალთა ჯარის მე-3 ნაწილმა ფოთის ნაწილი და ნიკოლოზის სახელობის პორტი აიღო.

1853 წლის 15 ოქტომბერს ღამით თურქთა სამხედრო რაზმი თავს დაესხა გურის საგუშაგოს შეკვეთილთან. მათ ამოწყვეტეს შეკვეთილის გარნიზონი და გურისა შეესივნენ. თურქეთის მიზანს წარმოადგენდა ასევე ახალციხის ხელში ჩაგდება და იქ საფაშოს აღდგენა. ოსმალებმა ახალციხეში მდგომ გარნიზონსაც შეუტყვეს.

14 ნოემბერს ახალციხესთან ბრძოლაში გენერალ ივანე ანდრონიკაშვილმა 5-ათასიანი რაზმით დაამარცხა 4-ჯერ მეტი ოსმალი 20-ათასიანი ჯარი, ხოლო 19 ნოემბერს ბაშკადიკლართან გენერალმა ვასილ ბებუთოვმა ოსმალთა ძირითადი ძალები გაანადგურა. თურქებმა არდაგანისკენ დაიხიეს. რუსებისა და ქართველების ლაშქარს დიდძალი ალაფი

დარჩა. წარუმატებლად დამთავრდა თურქეთის საომარი ოპერაციები ალექსანდროპოლის მიმართულებითაც.

მიუხედავად მარცხისა, თურქები განაგრძობდნენ ახალი ძალების თავმოყრას სამხრეთ საქართველოსა და შავი ზღვის სპირა ქართული ტერიტორიების მისატაცებლად. მათ საზღვაო დესანტები გადმოსხეს ბათუმში, ქობულეთში, ანაკლიასა და სოხუმში. თურქთა მრავალრიცხოვან არმიას სელიმ ფაშა ხელმძღვანელობდა. თურქებმა ოზურგეთი დაიკავეს. ქართულმა მილიციამ მალაქია გურიელის მეთაურობით პარტიზანული ბრძოლა გააჩაღა და თურქებს მოსვენებას არ აძლევდა.

საქართველოში თურქთა შემოსევამ მოსახლეობა ფეხზე დააყენა. ისტორიული მტრის წინააღმდეგ ქართველობა უმალ დაირაზმა. დგებოდა მოხალისეთა რაზმები და ფრონტისკენ მიეშურებოდა. ქართველ მოლაშქრეებს სათავეში ედგნენ ნაცადი მხედრები დავით ჯანდიერი, ნიკო ჭავჭავაძე, დავით ვახვახიშვილი, გიორგი ერისთავი, ქაიხოსრო მიქელაძე და სხვები. 75 წლის ქაიხოსრო მიქელაძემ მოგვარე თავადთაგან მთელი ასული შეადგინა და ფიცი დადო, რომ უკანასკნელ გასროლამდე თავდადებით იბრძოლებდა.

1854 წლის მაისში თურქები კვლავ გადმოვიდნენ შეტევაზე. ქართველი მოლაშქრეები რუსულ ჯარს შეუერთდნენ და ანდრონიკაშვილის სარდლობით ერთად შეუტყეს სელიმ ფაშას არმიას. 27 მაისს სოფელ ნიგოეთთან რუსთა და ქართველთა 3 ათას კაციაწმა ლაშქარმა უკუაქცია მონინალმდევის 12 ათასიანი ჯარი, ხოლო 4 ივნისს მდინარე ჩოლოქზე გენერალმა ანდრონიკაშვილმა 13 ათასი კაცი თურქთა 34 ათასიანი არმია გაანადგურა.

19 ივლისს რუსეთის ჯარმა ბაიაზიდი აიღო. ამ დროს შამილის არმიამ შეძლო სიმაგრეთა ხაზის გადმოლახვა და საქართველოში შემოიჭრა. იგი კახეთის სოფელ წინანდლამდეც კი მივიდა, მაგრამ აქ შეაჩერეს და უკუაქციეს. შამილის წინააღმდეგ ბრძოლაში თავი ისახლება ქართველთა ლაშქარმა. 24 ივლისს ქურუქ-დართან ბრძოლაში ოსმალთა 60-ათასიანი არმია დამარცხდა.

თურქეთის, ინგლისის, საფრანგეთის და სარდინიის გაერთიანებულმა ჯარებმა ვერც სხვა მიმართულებით მიაღწიეს წარმატებას. მიუხედავად ამისა, 1854 წლის განმავლობაში აგრძელებდნენ საომარ მოქმედებას ახალ-ახალი სადესანტო ძალებით. ეს დაფანტული საბრძოლო ოპერაციები

ბი მიზნად ისახავდა ყარსის ციხე-სიმაგრეზე რუსთა საიერიშო ძალების შესუსტებას. თურქეთი ვერ ურიგდებოდა საქართველოს ტერიტორიებიდან განდევნას და ცდილობდა დაებრუნებინა ადრე მიტაცებული მიწა-წყალი. ამ მხრივ მას მოკავშირეებიც აქეზებდნენ, რომელთა მიზანდასახულობას შეადგენდა რუსეთისათვის ფეხი ამოუკვეთათ სომხეთსა და საქართველოში.

ყარსის ციხე-სიმაგრის გადასარჩენად კოალიციურმა ძალებმა დაგეგმეს დიდი საბრძოლო ოპერაცია, რომლის განხორციელებას გენერალ ომერ-ფაშას დაეკისრა. საგანგებო მომზადების შემდეგ, ომერ ფაშამ სამხედრო ძალები 1855 წლის სექტემბრის დამდეგს გადმოსხა ბათუმში, სოხუმში და შავი-ზღვისპირა სხვა ნავსადგურებში. ომერ ფაშას გადმოსხმა ქონდა საქართველოს გავლით ყარსამდე ჩაენიდა და ციხის გარნიზონს ალყის გარღვევაში დახმარებოდა. აფხაზეთის ტერიტორიის დაკავების შემდეგ ომერ ფაშას ძირითადი ნაწილები სამეგრელოშიც კენ დაიძრნენ. მდინარე ენგურთან მათ გზა გადაუღობა რუს-ქართველთა შერეულმა ლაშქარმა გენერალ ივანე მუხრან-ბატონის სარდლობით. საუბედუროდ, ბრძოლაში წარმატება თურქსარდალს ხვდა წილად და იგი სამეგრელოში შევიდა.

ომერ ფაშას ეგონა, რომ ქართველებს გადმოიბრებდა და მოთაფლულ წერილებს

სწერდა სამეგრელოს მთავარ ეკატერინე დადიანს. კეთილდღეობასა და ქვეყნის დამოუკიდებლობას აღუთქვამდა. მაგრამ ქართველების მეხსიერებაში ჯერ კიდევ ცოცხლობდა თურქ დამპყრობთა გამანადგურებელი შემოსევების სიხსლიანი ქრონიკები. ამიტომ იყო, რომ მთელი სამეგრელო ფეხზე დადგა და პარტიზანული ომებით მტერს დიდ ზიანს აყენებდა. სამეგრელოში ხელმოცარულმა ომერ-ფაშამ კურსი ქუთაისისკენ აიღო, მაგრამ ცხენის წყლის გადალახვა ვერ გაბედა, რადგან იქითა ნაპირზე ქართული ლაშქრის განლაგებას ნააწყდა და უკან დაიხია.

დასავლეთ საქართველოში პარტიზანული ბრძოლა გაჩაღდა. 1855 წლის 16 ნოემბერს რუსეთის ჯარს, გენერალ ნ. მურავიოვის ხელმძღვანელობით ყარსის თურქული გარნიზონი დანებდა. რუსთა მთავარი მხრებიდან შევიწროებული იმარ-ფაშამ უკან დაიხია. ხოლო 1855 წლის თებერვალს იგი სოხუმზე გავლით, ზღვით ტრაპიზონისაკენ გაიქცა.

ინგლისს, საფრანგეთსა და სარდინიის სამეფოს ავსტრია-პრუსიის და რუსეთის ბალკანეთის დატოვება მოსთხოვა. რუსეთი იზოლირებულ მდგომარეობაში აღმოჩნდა. მან დაკარგა სტამბულისკენ ნასასვლელები გზები. ამავე დროს ევროპული კოალიციის ფლოტი შავ ზღვაში შემოვიდა, ყირიმში დიდი არმია გადასხა და სევასტოპოლს ალყა შემოარტყა. რუსეთმა ვეღარ შეძლო ასეთი დიდი ძალებისთვის წინააღმდეგობის გაწევა და სევასტოპოლის დაცვა.

მიუხედავად კავკასიის ფრონტზე მიღწეული გამარჯვებებისა ყირიმის ომი რუსეთის მარცხით დასრულდა, რომელიც პარიზის საზავო ხელშეკრულებით გაფორმდა. ევროპულ-თურქული კოალიციის მიერ დამარცხებული რუსეთი იძულებული გახდა დაეთმო ყარსის ციხე, რათა ყირიმის ნახევარკუნძული შეენარჩუნებინა.

რუსეთმა დაკარგა დუნაის შესართავი და ბესარაბია, ჩამოერთვა შავ ზღვაზე სამხედრო ფლოტის ყოლის უფლებები. შავ ზღვაზე რუსეთს ციხესიმაგრეები უნდა დაეწერია. შავი ზღვა ყველა გემისათვის ღია ზღვად ცხადდებოდა. სერბია, ვლახეთი და მოლდოვა კოალიციის პეკემონობის ქვეშ მოექცა.

1875 წელს ოსმალეთის მიმართ უღლის გადასაგდებად ბალკანეთში აჯანყება დაიწყო, რომლის ჩასახშობად თურქებმა უსასტიკეს სადამსჯელო ზომებს მიმართეს. ერთმორწმუნე სერბებს რუსეთის იმპერიამ თანადგომის ხელი გაუწოდა და 1877 წლის 24 აპრილს თურქეთს ომი გამოუცხადა. საბრძოლო ოპერაციები გაჩაღდა ბალკანეთის და კავკასია-ანატოლიის ფრონტებზე.

ქართული საზოგადოებრიობა იმის მიუხედავად რომ ცარიზმისადმი მტრულად იყო განწყობილი, ამ ომში მის მხარეზე იდგა. ომში ქართველი ხალხი მთელი რაოდენობით მონაწილეობდა ადრე მიტაცებული თავისი სამხრეთ მიწა-წყლის გათავისუფლებას. აჭარის ოძულებით გაამაჰმადიანებული მოსახლეობაც სულითა და გულით დედასამშობლოსაკენ მოისწრაფვოდა. თურქეთში რუსი მიტაცებულ ქართულ პროვინციებში ჯერ კიდევ ომის დაწყებამდე გაჩაღდა ანტითურქული აჯანყებები.

ომის დაწყებისთანავე საქართველოში დაიწყო მოხალისე მოლაშქრეთა (მილიციის) რაზმების ჩამოყალიბება. რუსეთის ჯარმა ქართველ მოლაშქრეებთან ერთად გადალახა თურქეთის საზღვარი და ბრძოლა მის ტერიტორიაზე გადაიტანა. 1877 წლის 30 აპრილს მათ დაიკავეს ქ. ბაიაზეთი, შემდეგ ქ. არტანუჯისა და ართვინის გავლით გზა ბათუმისკენ ისხნებოდა, მაგრამ კავკასიის არმიის სარდლობამ პირველი რიგის ამოცანად დასახა ყარსის ციხე-სიმაგრის დაკავება და შეტევა ამ მიმართულებით განახორციელა.

ბათუმზე შეტევა ოზურგეთის მხრიდან მიმდინარებოდა, ალბულ იქნა მუხაბეტატი და ხუცუბანი. ივნისში დიდი ბრძოლა გაიმართა ციხისძირთან, მაგრამ აქ გამარჯვება თურქებს დარჩათ. თურქეთმა ამავე პერიოდში შავი ზღვით დესანტი გადმოსხა გუდაუთაში და სოხუმს შეუტია. ოქტომის მიდამოებში მოხდა გადამწყვეტი ბრძოლა. აქ მტერი დაამარცხა გენერალმა ალხაზიშვილმა რუს-ქართველთა ჯარით. თურქებისაგან მან მალე განმინდა აფხაზეთის მთელი ტერიტორია.

1877 წლის 17-18 ნოემბერს კავკასიის ფრონტის ჯარებმა თურქებს გამოსტაცეს ყარსის ციხე-სიმაგრე. ეს იყო დიდმნიშვნელოვანი გამარჯვება, რომელიც არსებითად

წყვეტდა ამ ფრონტის ბედ-ილბალს, მით უმეტეს, რომ შეტევა წარმოებდა ერზურუმის მიმართულებითაც.

ბათუმისათვის სამხედრო ოპერაციები ცვალებადი წარმატებით მიმდინარებოდა. დეკემბერში კავკასიის არმიის ნაწილები შეიჭრნენ შავშეთში, 16 დეკემბერს დაკავებულ იქნა არტანუჯი.

ომის საბოლოო ბედი ბალკანეთის ფრონტმა გადაწყვიტა. პლევენას ციხე-სიმაგრის აღების შემდეგ რუსეთის ჯარებმა გადალახეს ბალკანეთის მთები და საომარი ოპერაციები გააჩაღეს ბულგარეთის ტერიტორიაზე. თურქთა არმიებმა სასტიკი მარცხი განიცადეს. რუსეთის არმია კონსტანტინეპოლს მიუახლოვდა. 1877 წლის 3 მარტს მეომარ მხარეთ შორის სან-სტეფანოში გაფორმდა საზავო ხელშეკრულება.

ევროპული სახელმწიფოების ჩარევით სან-სტეფანოს საზავო ხელშეკრულება საქართველოს საზიანდოდ ზოგიერთი ცვლილებით დაადასტურა ბერლინის საერთაშორისო კონგრესმა, რომელიც 1878 წლის ივნისში შეიკრიბა. 13 ივლისს ხელმოწერილი, ე.წ. „ბერლინის ტრაქტატი“ ევროპულმა სახელმწიფოებმა ომის დროს თურქებისგან გამოხსნილი ტაო-კლარჯეთის ტერიტორიები და რუსეთის მფლობელობაში მხოლოდ ბათუმი, ყარსი, და არდაგანი აღიარეს. მართალია, ოსმალთა მფლობელობისაგან საბოლოოდ გათავისუფლდა აჭარა-ქობულეთის მიწა-წყალი, თუმცა საქართველოს ტერიტორიები დიდი ნაწილი კვლავაც ოსმალთა დარჩა. ზავზე ხელმოწერის მომენტში ბათუმი ისევ თურქთა ჯარს ეკავა. თურქეთში მომდევნო წლებში დაიწყო ოსმალთა მიერ ბათუმის დაპყრობის მომენტში ბათუმი ისევ თურქთა ჯარს ეკავა. თურქეთში მომდევნო წლებში დაიწყო ოსმალთა მიერ ბათუმის დაპყრობის მომენტში ბათუმი ისევ თურქთა ჯარს ეკავა. თურქეთში მომდევნო წლებში დაიწყო ოსმალთა მიერ ბათუმის დაპყრობის მომენტში ბათუმი ისევ თურქთა ჯარს ეკავა.

1878 წლის 25 აგვისტოს კავკასიელი მოლაშქრენი ბათუმში შევიდნენ. ბათუმის ნავსადგური რუსეთის საბრძოლო ხომალდებმა დაიკავეს. ეს დღე ბათუმში დიდი ზეიმით აღინიშნა.

ქართული საზოგადოებრიობა მხურვალედ მიესალმა ბათუმში უღელისაგან აჭარის გათავისუფლებას. იაკობ გოგებაშვილი გახ. „დროებაში“ სიხარულით წერდა: „ჩვენი ძეგლი, ჩვენი სისხლხორცი, ჩვენთან ერთად მეგრძოლი შავი ზღვისა, ჩვენი გმირების ბუდე, ჩვენი უწინდელის განათლების და სწავლის აკვანი, ჩვენი ძველი საქართველო დღეს ჩვენ შემოგვიერთდა“.

ქალაქებისა თუ სოფლების მოსახლეობა არ ზოგავდა სახსრებს, რომ აჭარელ ძმებსა და დასა და სხვა ქალაქებში გროვდებოდა დიდძალი შეწირულობანი. გახარებული ილია ჭავჭავაძე ივრის „ფურცლებიდან მოუწოდებდა ქართველობას: — „აბა ქართველობავ, ახლა შენ იცი როგორ დაანახებ თავს შენს ახლად შემოერთებულ ძმებსა! ახლა შენ იცი, როგორ დაუმტკიცებ ქვეყანას მამა-პაპით ანდერძს: ძმა მისთვის და შავი დღისთვისაო!“ ამ ნიშნით ჩატარდა თბილისში გათავისუფლებული აჭარის თავაკეთა სტუმრობა. შეხვედრებზე მხურვალე პატრიოტული სიტყვა წარმოთქვა გრიგოლ ორბელიანმა.

მოამზადა ლეჟან ჩანუაშვილი

3 მარტს საქართველოში დედის დღე აღინიშნება, როგორც პირველმა პრაზიდენტმა ზვიად გამსახურდიამ დააწესა

პირველი პრაზიდენტის გადაწყვეტილება 1991 წელს საქართველოს უზენაესმა საბჭომ დაამტკიცა

დედის დღეს 8 მარტი, საქართველოში ქალთა საერთაშორისო დღე, უნდა ჩაენახვლებინა, თუმცა დედის დღე ხალკე აღინიშნება

დედა (ნოდარ დუმბაძე)

დედაშენი არის ღმერთი. შენ რომ ზიხარ და უყურებ. ისიც რომ გიყურებს. შენ რომ დედას ეძახი და ის შვილს გეძახის, ამიტომ შენ გგონია ღმერთი არ არის? შენ ღმერთი ვინ გგონია? წვერებიანი ბაბუა? ღრუბლებზე ზის და პირს რომ იბანს, წვიმა მოდის? ღმერთი ისე ნათელია, ისე ახლოვებული, ისე ახლო და ისე უბრალო, რომ როდესაც ხედავ, არ იცი რომ ღმერთია, ამაშია ღმერთის უბედურება, ამიტომ არ წამთ ღმერთისა. ღმერთი რომ სხვაგან იყოს, შორს ჩვენგან, ცალკე და მაღლა, ღმერთი რომ ჩვენში არ იყოს, მაშინ ყველა ინამებდა. ამაშია საქმე!... ღმერთი მაშინ უნდა იწამო, ღმერთის სახე რომ არ აქვს, რომ არ ჰგავს ღმერთს, რომ არ გეუბნება, ღმერთი ვარო, პურს რომ გიყოფს, სადილს რომ გიკეთებს, ტანზე რომ გაცემევს, თავზე რომ გახურავს, გიღმის და გეფერება, გკოცნის და ტირის შენი გულისთვის, კედება შენი გულისთვის, ცივა, წყურია, შია შენთან ერთად, სულს აძლევს ეშმაკს შენი გულისთვის, მაშინ უნდა იწამო... აბა, ღმერთმა თუ თავისი სახე გარჩენა, კედელთან მიგაყენა, ყური აგინია და თვითონ თუ გითხრა ღმერთი ვარ და მიწამეო, მაშინ რაღად უნდა ღმერთს შენი რწმენა? ასეთ ღმერთს შენ კი არა, ყველა ინამებს. ღმერთი მაშინ უნდა იწამო, შენ რომ გგავს, მე რომ მგავს, დედაშენს რომ ჰგავს, გასაგებია?

დედა სხვა... (ოთარ ჭილაძე)

დედა სხვა და ცოლი სხვა, დედა შეიძლება კუზიანი იყოს და გიყვარდეს, სოფლის გიჟივით შარაშარა დანანალებდეს კაბანაშობილი და მაინც გიყვარდეს, რადგან იმის გაჩენილი ხარ, ღმერთმა დაავალა იმას შენი დედობა და ამით თავიდანვე, გაჩენამდე მოგისპო შენ არჩევანის უფლება.

ამიტომ ვერავინ დაგძრახავს მახინჯი, თუ გიჟი დედის გამო, რადგან იმავე ღმერთმა, რომელმაც შენ დედის არჩევის უფლება წაგართვა, სხვებს-თავისთავად, შენი განკითხვის საშუალება მოუსპო.

...ცოლი კი სხვა, ცოლს კაცი ირჩევს და ამ არჩევანში გამორჩდება ხოლმე კაცის გემოვნებაცა და ღირსებაც.

მაგრამ, რაც არ უნდა გემოვნებიანი და ღირსეული იყოს კაცი, მაინც შეიძლება შეეშალოს არჩევანი. ეს უკვე ბედის საქმეა, ბედის კი არა - უბედობის.

...ცოლის მაგიერი შეიძლება იშოვოს კაცმა, — დედისა კი ვერა.

დედის დათმობაც არ შეიძლება, რადგან არ მოიპოვება, არც აირჩევა, არც გაიყოფა, შენიც იმდენია, რამდენიც შენი ძმისა, ორნი კი არა, შეიძლება ათნი იყოთ, დედა კი ერთია და ათივესთვის ერთნაირი.

სამედიკო

სახალხო მოძრაობა „სამეგრელოს“ ზუგდიდის ორგანიზაცია მწუხარებით იუწყება, რომ მოულოდნელად გარდაიცვალა ეროვნული მოძრაობის აქტიური წარმომადგენელი რეზაზ (რეზო) ჯიქია და თანაგრძობას უცხადებს მის ჭირისუფალთ.

უფალმა გაანათლოს და აცხონოს სამშობლოს გუმბურვალე პატრიოტის სული.

ღმერთზე განათას დო ოჩონუას რეზო ჯიქიაში შური.

სასწავლო-მედიკალი პრაქტიკაში «დოქტორი» და «გაგანოლი» გულამ იქნებიან თქვენი ჯანმრთელობის სასახურკი

დომენტი გაგანიძის მიერ შექმნილი პრეპარატი არჩენს ავთვისებიან სიმსივნურ დაავადებებს, კუჭ-ნაწლავის გაუფალობას, კოლიტს, ფისტულას, პროსტატიტს, ბუასილს, ნერვის ანთებას, ნევროზს, ფსიქიკურად დაავადებულებს, ჰკურნავს გაფანტულ სკლეროზს და შიდსს, შველის ცერებრალურ დამბლას, ყურებიდან ჩირქდენას, ბოტულიზმს, ტუბერკულოზს, ცეროზს I და II სტადიებში. C-ჰეპატიტს, ნაღვლის ბუშტის დაავადებებს, ანთებით პროცესებს, სახსრების დაავადებებს, ამყარებს იმუნიტეტს და სხვა მრავალ დაავადებას.

მკურნალის საქმეს წარმატებით აგრძელებენ მისი შვილები: ზეზვა და დოდო.

კომორდინტაში: თბილისი, აწყურის ქუჩა №70 (მეტრო „ისანთან“), ყოველდღე — 10-დან 16 საათამდე.

ტელ: 593-22-66-51; 593-62-28-48

მასთან სივრცულზე ხელჩაქეული მილიან და ჯანმრთელობის ბკუნდავანი